

Norsk Tidsskrift for Sjøvesen

[No 2] 2009, Årg. 124

NTFS er utgitt av:
Sjømilitære Samfund
Lyngstien 4 E
5141 Fyllingsdalen
www.sms1835.no

FORSIDEN: Sjøsetting og dåp av F-314 KNM Thor Heyerdahl

TEKST: ELI CATHRINE BRANDTZÆG HOPE, NFPOFE

Onsdag 11 februar 2009 kl 1712 ble fregatten F-314, KNM Thor Heyerdahl, sjøsatt og døpt på verftet Navantia i Ferrol. Gudmor var Elisabeth Heyerdahl Lampe som er barnebarn etter Thor Heyerdahl. Etter at den opprinnelig planlagte sjøsettingen mandag 9. februar ble kansellert på grunn av svært dårlig vær, ble fartøyet sjøsatt i sol og under fine forhold. Gudmoren ønsket fartøyet hell og lykke, og deretter gled den siste av de fem fregattene i Fregattprosjektet sakte ut i sitt rette element.

For verftet er sjøsettingen en av de største begivenhetene i fartøyet

byggeperiode ved verftet. Selv om arrangementet var noe redusert, etter først å ha blitt kansellert, ble det til slutt en høytidelig og flott sjøsetting. Sjef Forsvarets Logistikkorganisasjon, sjef Kysteskadren og personell fra NFPOFE (Norwegian Frigate Program Office Ferrol) var til stede under seremonien.

Under en mottakelse etterpå sa Gudmor i sin tale at hennes bestefar hadde sett på havet som en viktig miljøressurs og et viktig område for kommunikasjon og kontakt mellom land og folk. Hun håpet at besetningen om bord på KNM Thor Heyerdahl

også ville kunne videreføre noe av dette gjennom sitt arbeid.

F-314, KNM Thor Heyerdahl, skal overleveres til Norge i oktober 2010, og Gudmor ga inntrykk av at hun ønsket å følge fartøyet så mye som mulig gjennom dets levetid. Gudmores gave til fartøyet var et maleri malt av Karl Erik Harr. Bildet hadde tittelen "Kontiki i storm".

Flaggkommandør Håkon Tronstad mottok maleriet på vegne av besetningen og lovet at de skulle ta vel imot Gudmoren når hun kom på besøk ombord.

1

2

3

4

5

Årets SMS kontaktkonferanse var en stor suksess, hvor også NTFS fikk åpenhjertig og frimodig tilbakemelding på virksomheten. Generelt er leserne godt fornøyd med tidsskriftet, men noen kritiske kommentarer ble fremsatt. Alle kommentarer blir verdsatt og grundig vurdert, men det er beklagelig at negative kommentarer så godt som alltid blir fremsatt via tredje person og ikke direkte til redaksjonen.

Det er redaksjonskomiteens klare innstilling at det skal være "takhøyde" og rom for meninger i tidsskriftet. NTFS er Sjømilitære Samfunds organ og skal således fremme SMS sine interesser. Jeg presiserer imidlertid at leder og innlegg signert av redaktøren er han, og han alene, sitt ansvar!

Det er redaksjonskomiteens ønske at NTFS skal være vidtomspennende for å dekke et bredest mulig lesergrunnlag. Vi ønsker å ta opp aktuelle problemstillinger, informere om SMS og relevante Sjøforsvars-/Forsvarsaktiviteter og øvelser etc, ha med relevante historiske beretninger, ta inn minneord om SMS medlemmer som har utpekt seg, referere fra relevante Sjøforsvarsarrangement, berette om nyvinninger og teknologisk utvikling og ellers presentere stoff som vi tror interesserer medlemmene.

Tilgangen på stoff er tilfredsstillende, og det er nødvendig med bidrag fra medlemmene om det skal fortsette. Jeg oppfordrer derfor spesielt våre yngre medlemmer til å ta pennen fatt! Det er ikke nødvendig å bare fokusere på utfordringer og problemer, men minst like viktig er det at leserne får innblikk

i hva som skjer i dagens Sjøforsvar. Så, kom gjerne med innlegg som "en god dag på jobben", "dette var gøy", tenk om andre kunne få oppleve det samme" eller andre positive overskrifter. Jeg kan love bidragsyterne at terskelen for å ta inn seriøse innlegg er akseptabel lav, og forfattere som ønsker det skal få god hjelp med redigering av teksten.

Jeg takker generalforsamlingen for tilliten og ser frem til to nye spennende år.

Likeledes vil jeg takke avtroppende redaksjonskomitemedlemmer, orlogskaptein Tone Størksen og kommandørkaptein Hans Christian Smith-Sivertsen, for deres innsats og ønske de to nye redaksjonsmedarbeiderne, kommandør Thomas T. Wedervang og orlogskaptein Georg Jokstad, lykke til med arbeidet.

]]]]

- 4 GLORIFISERING OG GLEMSEL** av kontreadmiral Bård Helle
- 6 VI KLARER OSS IKKE UTEN UBÅTER** av orlogskaptein Einar Kr. Holtet
- 13 PERSONELLET - FORSVARETS DYRESTE RESSURS** av kommandør Bjørn Krohn
- 15 GIFT MED JOBBen** av orlogskaptein og marineprest Georg Jokstad
- 17 FORSVARETS MUSIKKORPS VESTLANDET KASTET LOSS**
- 20 TVERRETATLIG SAMARBEID OM BEKJEMPELSE AV FISKERIKRIMINALITET** av kommandørkaptein Jan Ole Finseth

- 23 SMS NYTT**
 - Presidentens spalte
 - Sjømilitære Samfunds 17. mai-tradisjon
 - Prisoppgaver 2009
 - Tildeling av Inge Steenslands pris
 - SMS kontaktkonferanse 2009
 - Referat fra generalforsamling i Sjømilitære Samfund

- 30 KRONIKKEN: En stygg liten krig** av orlogskaptein Ola Bøe Hansen
- 32 FRA NØYTRALITETSVAKT TIL KRIG** av Bernard Duncan Lyng
- 41 NvKBS SEMINAR - 20 ÅRS JUBILEUM OG ÅRSMØTE 2008** av Patricia Flakstad, leder NvKB
- 44 MINNEORD: Bård Olav Heradstveit**
- 45 MINNEORD: Christen Feyer Puntervold**

BILDETEKSTER, FORRIGE SIDE:

1. GUDMOR KLAR TIL DÅPEN. FRA VENSTRE; MARIAN HEYERDAHL (DATTER AV THOR HEYERDAHL OG MOR TIL GUDMOR), BAK FOTOAPPARATET STÅR KARI FREDHEIM, KK ERLING ARE BY (FUNG PROSJEKTLÉDER FOR FREGATTPROSJEKTET P6088), REPRESENTANT FRA NAVANTIA, GUDMOR ELISABETH HEYERDAHL LAMPE, DIREKTØR NAVANTIA ANGEL RECAMAN, BAK; KK GEIR NYLAND (SJEF NFPOFE) OG WIVI NYLAND.
2. GUDMOR ELISABETH HEYERDAHL LAMPE.
3. GUDMOR OVERREKKER GAVEN.
4. GUDMOR SIGNERER NAVANTIAS GJESTEBOK.
5. CHAMPAGNE-FLASKEN KNUSER.

NORSK TIDSSKRIFT FOR SJØVESEN UTGIT AV SJØMILITÆRE SAMFUND

Postadresse redaksjon: Sjømilitære Samfund, Jens Jørgen Jensen,, Harald Sæverudsveg 103, 5239 Rådal | E-post: jjjensen@online.no
Tlf.: 926 91 877 / +32 471 620 782

Forretningsfører: 99 16 82 58
Postgirokonto: 0809 5506209
Bankgiro: 3624.07.16466

Tidsskriftet utkommer 6 ganger årlig. Årsabonnement koster kr. 200,- og tegnes ved innbetaling av beløpet over giro.

Ansv. Red.: Flagghkommandør Jens Jørgen Jensen

Redaksjonskomite:

Kommandør Thomas Wedervang
Kommandørkaptein Sigbjørn Pedersen
Orlogskaptein Georg Jokstad

Lay out: Bård Titlestad

UTGIVELSESPLAN NTFS 2009

Nr.	Frist stoff og annonser	Utgivelse
1/09	15/01	15/02
2/09	15/03	15/04
3/09	15/05	15/06
4/09	15/08	15/09
5/09	01/10	01/11
6/09	15/11	15/12

Redaksjonen forbeholder seg rett til mindre justeringer. Senere innlevering av aktuelt stoff kan avtales særskilt. Redaksjonen ønsker stadig å aktualisere hver utgivelse og initiativ fra leserkretsen mottas med stor takk.

GLORIFISERING OG GLEMSEL

AV KONTREADMIRAL BÅRD HELLE.

De norske krigsseilernes innsats i Andre Verdenskrig blir glemt nok en gang påpeker Ingvald Lunde i forrige nummer av Norsk Tidsskrift for Sjøvesen.

Slik har det dessverre vært i alle år etter krigen. I etterkrigstidens beskrivelser og dramatiseringer av hendelser er det som oftest andre forhold enn sjøfolkenes innsats og handelsflåten betydning for hele krigføringen det blir fokusert på. Nye generasjoner blir derved gitt en noe feil forståelse av Norges betydning som krigførende nasjon.

Sjøfolkenes betydning i kampen mot aksemaktene blir med udiskutabel autoritet – og i all historisk enkelhet – påpekt i etterfølgende sitatsamling fra allierte ledere. Også president Roosevelt's ofte siterte "look to Norway"-tale er maritimt inspirert. Talen ble nemlig holdt ved hans tilstedeværelse da den frie Norske Marine heiste kommandoen på "King Haakon VII". Dette fant sted da skipet ble overtatt ved en høytidelighet på marinehavnen i Washington D.C. hvor for øvrig også vår kronprinsesse Märtha var til stede.

NORWEGIAN SHIPS AND SAILORS IN WORLD WAR II

The service of Norway's merchant fleet to the Allied transport was the nation's foremost war effort. Norwegian tankers and dry-cargo ships and their sailors, escorted by our Navy, played a major part in what has gone down in history as "The Battle of the Atlantic". This was clearly recognized by Britain and the US alike, from an early stage of the war.

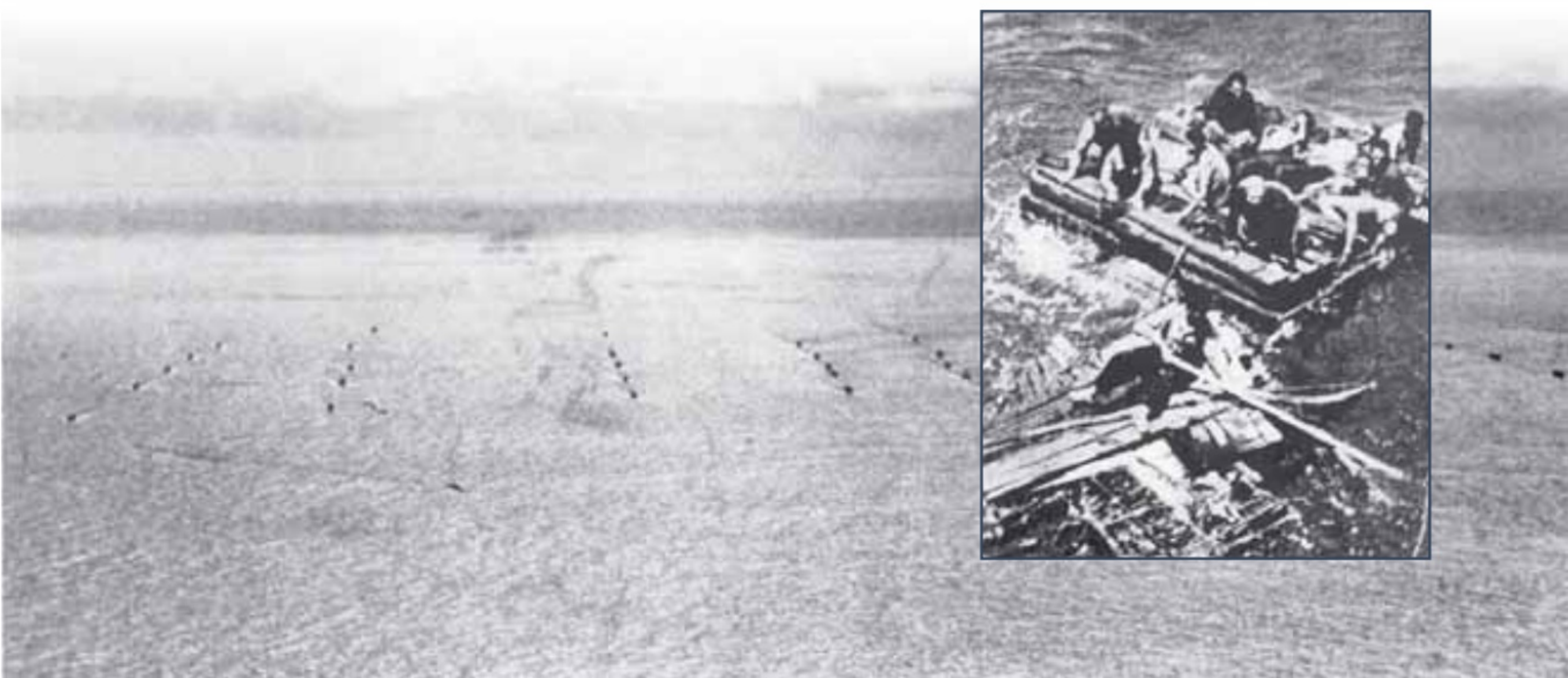
The Norwegian Merchant Navy has played a decisive part in the Battle of War Transport. — **Sir Reginald Cross**, British Minister of War Transport, in a broadcast speech, December 1940.

If it had not been for the Norwegian Merchant Navy we might as well have asked Hitler for his terms. — **Admiral Gerald Dickens**, Royal Navy, in a BBC speech, January 1941.

The Norwegian Merchant Navy is more worth to the Allied cause than a million soldiers. — **Admiral Edmond S. Land**, Chairman of the U.S. Maritime Commission, in a speech to Norwegian seamen, September 1941.

Norwegian tankers are to the Battle of the Atlantic what the Spitfires were to the Battle of Britain. — **Philip Noel-Baker**, Parliamentary secretary to the British Ministry of War Transport.

If there is anyone who still wonders why the war is being fought, let him look to Norway. If there is anyone who has any delusions that this war could have been avoided, let him look to Norway. And if there is anyone who doubts of the democratic will to win, again I say, let him look to Norway.
— **Franklin D. Roosevelt**, President of the United States, in 1942.

ULA-KLASSEN MÅ SKIFTES UT OM 15 ÅR: VI KLARER OSS IKKE UTEN UBÅTER!

NYE, MODERNE UNDERVANNSBÅTER KAN OPERERE SAMMEN MED FREGATTER OG FLY – OG GI EFFEKTIV BESKYTTELSE AV NORGES INTERESSER I NORDOMRÅDENE. – VI KOMMER IKKE UTENOM EN FORNYELSE AV UBÅTFLÅTEN, SIER KOMMANDØR ERIK BØE, SJEF FOR UNDERVANNSBÅTVÅPENET.

AV EINAR KR. HOLTET, JOURNALIST OG ORLOGSKAPTEIN

Han får god støtte av en rekke andre sjømilitære eksperter. Ståle Ulriksen, leder av NUPIs avdeling for sikkerhet og konflikthåndtering, legger vekt på undervannsbåtenes suverene effektivitet i forsvaret av norske havområder, eventuelt i samarbeid med andre enheter.

Ubåtene har en unik utholdenhet og evne til å opprettholde en stridssituasjon over tid, under fiendtlig luftoverlegenhet.

Kan slå ut hangarskip med flere tusen mann.

Undervannsbåtene er det eneste systemet vi har med en virkelig avskrekende ødeleggelseskraft. En ubåt med rundt 20 mann kan slå ut et hangarskip med flere tusen. Dessuten: Når ubåtene først er anskaffet, er de sær-

deles billige i drift! I dag har Norge seks ubåter med en samlet besetning på bare 120 personer.

Gjennom å operere skjult i farvann dominert av en militær motstander, kan ubåtene bestride sjøkontrollen ved å angripe krigsskip eller forsyningsfartøyer. Ubåtene kan opprettholde en stridssituasjon og et forsvar mot at stormaktene inngår avtaler over hodet på norske myndigheter. Sagt med andre ord: Ubåtene kan holde oss på CNN og BBC og sikre Norge en plass ved forhandlingsbordet, uavhengig av andre!

Og flaggkommandør Jacob Børresen, som selv er ubåtveteran, understreker undervannsbåtenes suverene slagkraft og evne til å binde opp fiendtlige flåtestyrker.

Forsvarssjef Sverre Diesen har gjentatte ganger understreket hvor viktig ubåter og kampfly er for Forsvaret (Norsk Tidsskrift for Sjøvesen, nr. 5/2008). Hans syn gjenspeiler seg tydelig i Forsvarsstudien 2000, som Diesen ledet arbeidet med. I denne studien heter det om ubåtene:

“Det er denne evnen til å skape usikkerhet, påvirke motstanderens risikovurderinger og tvinge ham til en større ressursinnsats som gjør ubåter til en meget viktig del av en moderne marine”.

- Norge må starte utskiftning på sikt

Samtidig uttaler politiske forgrunnsfigurer som Jan Petersen, leder av Stortingets forsvarskomite, at undervannsbåtene vi har i dag trenger utskiftning. – På litt lengre sikt må Norge starte arbeidet med å skifte ut ubåtflåten, sier Petersen. – De gamle fartøyene av Ula-klassen synger på siste verset, og moderne ubåtteknologi er internasjonalt oppe på et meget høyt nivå (Sjøforsvarer'n, 4/2008).

Forsvarsdepartementet arbeider med to alternativer for ubåtdekningen i det fremtidige Sjøforsvaret:

- Norge kan velge en ny ubåt-klasse, eventuelt et annet konsept.
- Eller det kan gå mot en forlengelse av levetiden for Ula-klassen. De seks fartøyene vi har er bygget på 1980-1990-tallet ved tyske verft. De ender sin planlagte levealder fra år 2020 og utover.

Ubåtkapasiteten vokser globalt. Det finnes i dag flere ubåtnasjoner i verden – enn det var for ti år siden. Selv om Danmark har valgt å droppe ubåtene helt gjennom et politisk forlik for noen år siden, har dette ingen betydning for vurderingen av undervannsbåtenes fremtidige rolle i andre land.

Går stille – og dypt!

Undervannsbåtenes store fordel er at de kan holde seg skjult og operere i

lang tid under vann, uten å gå opp til overflaten. Moderne ubåter har et fremdriftsmaskineri som gjør deteksjon (oppdagelse og lokalisering) vanskelig.

Vissheten hos en fiende om at Norge har ubåter vil ha betydning i enhver konfliktsituasjon som måtte oppstå i havområdene våre. At slike situasjoner kan og vil oppstå, er mer sannsynlig enn det motsatte i de tiår som ligger foran oss. Vissheten om å stå overfor et ubåtvåpen vil i slike situasjoner skape usikkerhet hos Norges motparter om det å skulle gjennomføre egne overflateoperasjoner. Dermed vil våre motparter tvinges til å mønstre flere kampfartøyer, for å være på den sikre siden.

Slagkraftig

ULA-klassen er normalt utstyrt med åtte torpedorør og opptil 14 torpedoer som kan avfyres meget effektivt via spesielle ladesystemer. Nye undervannsbåter kan i tillegg få muligheter til å avfyre raketter så vel mot land-

mål som mål på sjøen. De vil kunne bekjempe helikoptere og danne plattformen for ilandsetting av spesialstyrker og etterretningsoperasjoner. Også offensiv minelegging utenfor fiendens kyst hører med til de oppdrag ubåten kan løse.

De nye norske sjømålsmissilene (NSM) kan i fremtidige ubåter supplere torpedoen som hovedvåpen, ifølge en militær vurdering.

Kostnadseffektivt

Ubåtene har den unike egenskap at de kan oppdage og angripe mål fra neddykket tilstand. Moderne ubåter er kostnadseffektive og har stor kampkraft og utholdenhet. De binder opp motstanderens militære enheter til sjøs og til dels i luften i betydelig skala, samtidig som fartøyene kan angripe styrker på land.

Det å bekjempe en ubåt krever svært stor innsats fra motstanderens side, en mye større innsats enn det som trengs for å operere ubåten! Særlig viktig er det at ubåter kan operere i farvann med fiendtlig luftoverlegenhet og dermed oppretthold en stridssituasjon over tid. Ubåtene er et forsvar mot forsøk på å etablere *fait accomplis-situasjoner* hvor stormakter tar seg til rette.

Det er derfor ikke uten grunn at undervannsbåtene blir kalt "de fattige lands slagskip". Som strategisk

våpen er ubåtene uovertrufne, idet de kan ha avgjørende innflytelse på hvordan en konflikt løses. Dette politiske faktum må ligge til grunn ved enhver vurdering av Norges fremtidige undervannsbåtvåpen.

Ubåter gjennom 100 år

Det norske undervannsbåtvåpenet markerer i år sitt 100 års jubileum med en lang rekke arrangementer langs kysten. Kommandør Erik Bøe, sjef UVBV i jubileumsåret, karakteriserer ubåtvåpenet som en troverdig avskrekking mot eventuelle krenkelser av Norges suverenitet.

– For Norge, med sin langstrakte kyst og verdifulle maritime ressurser, er et effektivt undervannsbåtvåpen spesielt viktig, sier Bøe. – Spennvidden i de oppgavene som kan utføres er stor. Gjennom aktiv deltakelse i flere internasjonale operasjoner har vi vist at vi holder mål, også i en større sammenheng. Norske ubåter har rask responstid, høy spisskompetanse og slagkraft.

Undervannsbåtvåpenet driver i dag ulike typer av operasjoner for å ivareta Norges sikkerhet og våre internasjonale forpliktelser. Fellesnevneren for disse aktivitetene samsvarer med undervannsbåtvåpenets motto: "Esse non videri" – å virke uten å synes. Eller i elegant engelsk oversettelse: "On Scene, but unseen"!

Den første Kobben

Den første norske undervannsbåten, Kobben, ble sjøsatt ved det tyske Germaniawerft i Kiel 5. mai 1909. Kommando ble heist i Kiel 28. november 1909, og Kobben ankom Horten søndag den 12. desember kl. 23.00. Drøye tre år senere, den 21. februar 1913 – fikk Kobben sitt nye navn: A-1. Samtidig ble ytterligere tre ubåter av samme klasse bygget ved verftet i Kiel: A-2, A-3 og A-4. Den siste av undervannsbåtene i A-klassen skulle leveres i 1914 og få navnet A-5, men denne ble holdt tilbake av tyskerne ved utbruddet av første verdenskrig.

Norge prøvde å forbli nøytralt under første verdenskrig, men det var en vanskelig balansegang. Beredskapen var ikke høy da krigen brøt ut i august 1914. Men Norge hadde planer om nybygging og høyere prioritering av kysten.

De eksisterende systemene ble testet hvert år. Fartøyene ble utrustet og øvet, men store deler av året var beredskapen lav. Da krigen kom, var utrustningsperioden og øvelsesprogrammet tilfeldigvis akkurat ferdig! Man kunne bare forlenge den aktive perioden, og dermed var nøytralitetsforsvaret et faktum.

Planene var ambisiøse – og byggingen av Norges første ubåter var ledd i disse planene. En flåteplan som forelå

STORM I KASTENE

Photo: StatoilHydro

Umoe Mandal AS

Member of the Ullveit-Moe Group
Gismerøya, Servicebox 902, N-4509 Mandal, Norway
Tel: +47 3827 9200 Fax: +47 3826 0388
E-mail: mandal@um.no / Internet: www.um.no

umoe

www.um.no

i 1908 omfattet blant annet seks panserskip og 14 undervannsbåter!

Et offensivt ledd under 1. verdenskrig

Undervannsbåtenes oppgave skulle i utgangspunktet bestå i å beskytte transportlinjene til sjøs fra Trøndelag til Nord-Norge. Under første verdenskrig ble de fire ubåtene – sammen med panserskipene - pålagt å ta seg av større krenkelser av norsk nøytralitet.

Ubåtene ble holdt samlet i Sør-Norge med høy beredskap, spesielt konsentrert i Ytre Oslofjord. Panserskipene og ubåtene utgjorde en øvet strategisk reserve som kunne rykke ut for å støtte de fartøyene som patruljerte territorialgrensen langs kysten.

Konflikten på havet ble skjerpet i 1916, og dette året ble 143 norske handelsskip senket. Norsk skipsfart var en viktig aktør i handelen, både under første og annen verdenskrig. England var avhengig av dette, og Norge kom under press.

To tusen sjøfolk omkom i ubåtkrigen

Ubåtkrigen fortsatte utover i 1917. På grunn av støtten til krigførende parter – spesielt England – ble mange norske handelsfartøyer senket. Hver dag kunne man lese om norske skip som ble senket i ubåtkrigen. I alt ble 900 norske skip senket i krigsårene 1914-1918. To tusen sjøfolk mistet livet på havet.

Da krigen sluttet i november 1918 hadde Norge klart tatt parti for Ententen med Storbritannia i spissen – og det var lite igjen av nøytraliteten. Den norske nøytralitetsvakten under første verdenskrig har likevel fått rosende omtale.

Tyskerne hadde en stor flåte av ubåter langs norskekysten, og i 1915 startet de senkningen av skip som kom med forsyninger til den såkalte Trippelententen, hvor Storbritannia var den viktigste sjømakt.

Ubåter "i reserve" i 1930-årene

Tidlig i 1920-årene var det tre ubåter av A-klassen tilbake i operativ drift.

De ble "lagt i reserve", men tatt ut av møllposen igjen i 1939, da nøytralitetsvern igjen ble etablert. Båtene var da håpløst foreldet, men fikk likevel til oppgave å patruljere Oslofjorden. Misforstått forsvarspolitik under merket "Det brukne gevær" ga utslag over det hele – ikke bare i Hæren. Alle forsvarsgrener fikk nærkontakt med fenomenet.

Ubåtenes neddykkingstid var på flere minutter, mens moderne ubåter i annen verdenskrig bare brukte 30 sekunder på dykkingen.

Ved angrepet på Norge den 9. april 1940 hadde Norge åtte ubåter til disposisjon.

Allerede på krigens første dag kom en av ubåtene, A-2, i kamp med hurtiggående tyske minesveipere i Oslofjorden. A-2 var da verdens eldste operative undervannsbåt.

De tyske fartøyene slapp et antall synkeminer som presset ubåten opp til overflaten, hvor den ble beskyttet med kanoner. A-2 dykket på ny til 35

1909 – 2009 UVB VÅPENET GJENNOM 100 ÅR
ESSE NON VIDERI - ON SCENE BUT UNSEEN

Historie

Da USA fikk sin første ubåt i 1901, sendte Norge kaptein Victor Alfred Geelmuyden som observatør for å overvære testene av den amerikanske marines første ubåt. Til mora for at ubåten faktisk sank i løpet av prøvene var observatørene meget positive i sine rapporter. Året etter foreslo forsvaret ministeren innføring av undervannsbåter, men forslaget ble avvist av Stortinget. Etter gjentatte forsøk lyktes det i 1907 å få bevilget til Norges første undervannsbåt. Byggingen ble satt i gang ved Germaniawerft i Kiel til en pris av 936 000 norske kroner.

Den 28. november 1909 ble Norges første ubåt senket og drept av Kobben.

Undervannsbåter er som regel for tiden et akutt spørsmål i alle krigssammenheng, men synes å være et spørsmål på nåtidsværdi. I våre dager er det ikke lenger nok å bygge ubåter, men også å utvikle dem til å være en effektiv og sikker del av vår forsvarsmakt. Det er derfor viktig å utvikle ubåter som kan være i stand til å utføre oppgaver som ikke kan løses på annen måte. Dette er en viktig del av vår forsvarsmakt og det er derfor viktig å utvikle ubåter som kan være i stand til å utføre oppgaver som ikke kan løses på annen måte.

Kaptein Victor Alfred Geelmuyden, 2. juni 1902

ULA – Klassen

- KINM ULA S100. Døpt 27.04.1909. Godtør Ingrid Grimstad. Første skipsjef: Orlogskaptein Øyvind Larsen.
- KINM UTSIRA S101. Døpt 10.04.1902. Godtør Signe Engenes. Første skipsjef: Kapteinløytnant Sveine Engenes.
- KINM UTSTEIN S102. Døpt 14.11.1901. Godtør Ebe – Marie Lysland. Første skipsjef: Kapteinløytnant Hans Ole Hulsath.
- KINM UTHVER S103. Døpt 8.11.1900. Godtør Inge Pedersen. Første skipsjef: Kapteinløytnant Pål Sørensen.
- KINM UTHAUG S104. Døpt 7.3.1901. Godtør Bjørg Rein. Første skipsjef: Kapteinløytnant Kjetil Bjarnsen.
- KINM UREDD S105. Døpt 03.05.1900. Godtør Inger Skogen. Første skipsjef: Kapteinløytnant Håkon Thorsrud.

Fakta om Ula-klassen

Lengde	59,45 meter
Deplasement	1150 tonn
Besetning	21 +
Bestykning	8 + 6 torpedoer.
Dykkedøp	200 m +
Fart meddykket	20 knop +

I dag fremstår Ula-klassen som en slagkraftig og moderne undervannsbåt. Den er i stand til å løse langt flere oppgaver enn den egentlig ble bygget for. Ubåtene deltar jevnlig i inter nasjonale operasjoner.

For å videreføre Ula-klassens kapasiteter og ytelser også i fremtiden skal det i løpet av de neste årene gjennomføres en rekke oppdateringer og oppgraderinger. Det er meningen at Ula-klassen skal byttes ut i perioden 2020-27, men hvilke typer undervannsbåtkapasitet Norge skal ha i fremtiden er ennå ikke bestemt.

Informasjon
www.urbarn.no
www.periskapet.no

meter og la seg på havbunnen. Flere synkeminer kom. Ytre skrog på ubåten var ikke trykkfast, og de tynne platene var bulket tidligere, under gange i is. Lekkasjer oppsto i tårn og skrog.

Kort fortalt besluttet kapteinen om bord å gå opp for å forhindre totalforlis. Igjen ble A-2 beskyttet, men da tårnluken ble åpnet opphørte ilden og besetningen kunne overgi seg. Raumboot R 22 tok om bord fangene og lot ubåten drive inn mot Vallø, hvor den gikk på grunn. Den norske besetningen ble senere på dagen frigitt, gikk ut med en bevokningsbåt og fikk A-2 inn til Teie ubåtstasjon, hvor den ble oppgitt som vrak.

A-3 og A-4 ble senket av egen besetning i Engøybukta.

Seks nye ubåter fra Horten og Tønsberg

Som erstatning for at britene holdt tilbake to norske panserskip ved utbruddet av første verdenskrig, hadde Norge i 1920-årene bygget seks båter av såkalt B-klasse, på lisens etter den amerikanske Holland-typen. De nye ubåtene ble bygget ved Marinens Hovedverft i Horten – med skrog til to av fartøyene levert fra Kaldnes mek. Verksted i Tønsberg.

B-klassen var foreldet allerede da den siste ble sjøsatt i 1929. Holland-klassen var konstruert under første verdenskrig, og de viktige erfaringene fra ubåtkrigen ble ikke innkorporert i B-klassens konsept. Dykketiden var på godt over ett minutt. Båtene var derfor brukbare, men – foreldet!

B-4 ble tatt av tyskerne ved Filtvet 10. april. B-2 og B-5 ble oppdaget av tyske fly og beskyttet utenfor Kristiansand S. De dykket, men gikk senere til Fiskå Verft, hvor de ble overtatt av den tyske marine 11. april. B-6 lå ved Bergen og gikk til Sognefjorden hvor den opererte frem til 1. mai, da tyskerne truet med å bombe Florø. Sammen med jageren Troll og torpedobåten Snøgg ble B-6 overgitt intakt til de tyske styrkene.

B-1 og B-3 opererte i Ofotfjorden ved krigsutbruddet. B-3 forsøkte å komme seg til Storbritannia tidlig i

juni, men fikk tekniske problemer og gikk til Alsvåg i Vesterålen, hvor den ble senket av egen besetning. B-1 ble sendt til Varangerfjorden, og også denne fikk senere ordre om å gå til Storbritannia. Den ble avgitt til Asdic-skolen ved 7. britiske ubåtflotilje og ble øvelsesskip under krigen.

Britiske - og tyske - ubåter brukt i Norge

Den første britiskbygde ubåten, P-41 ble døpt KNM Uredd. Denne utførte syv patruljer, innen den ble sprengt av en mine i et ukjent tysk minefelt sørvest for Bodø i februar 1943. Alle de 39 ombord, deriblant seks mann fra Kompani Linge, omkom. Vraket av Uredd ble funnet i november 1985. Den 13. mars 1986 ble Uredd vigslet som krigsgrav ved en minne-høytidelighet om bord på K/V Nordkapp i Fugløvfjorden, på det sted hvor vraket ligger.

Den 10. mars 1943 overtok marinen HMS Varne som ble omdøpt til KNM Ula. En torpedo fra denne ubåten senket den tyske ubåten U974 den 19. april 1944. Ytterligere en britiskbygget båt ble overtatt av Norge i august 1944, en modifisert versjon av U-klassen.

Den fikk navnet KNM Utsira. (Marinens Fartøyer 1939-1945, av Frank Abelsen).

Både Ula og Utsira ble meget verdifulle i alliert innsats til havs. Blant ubåtene som opererte i Europa var Ula den som gjennomførte flest patruljer og senket flest fiendtlige skip.

Disse britiskbygde fartøyene i U-klassen var utstyrt med sonar, radar og minesøker, og de representerte krigstidens ypperste teknologi for undervannsbåter.

I 1965, tjue år etter krigens slutt, var de to fartøyene endelig utrangert og ble satt ut av drift.

Etter krigen kjøpte Norge ytterligere tre U-klasse ubåter fra Storbritannia, og i tillegg ble tre VIIC ubåter satt i driftsklar stand. Disse var tyske, etterlatt av tyskerne i 1945, og de fikk betegnelsen K-klassen. Mitraljøsene ble fjernet og K-klassen utstyrt med

torpedoer. Båtene hadde snorkel og avansert sonar og kunne operere neddykket i lengre tid.

Store tap

Under annen verdenskrig led Norge som sjøfartsnasjon enorme tap. Den norske marinen mistet til sammen 20 fartøyer og 326 mann i krigstjeneste ute. Sjøfolkene i handelsflåten utgjorde imidlertid det største bidrag til den allierte seieren. De deltok i de fleste store sjøslag – fra Atlanterhavet til Middelhavet, Det indiske hav og Stillehavet. Mange opplevde at skipet ble torpedert flere ganger.

Den tyske krigsmarine hadde med sin enorme slagkraft, spesielt i form av de fryktede "ulveflokkene" (flere hundre ubåter) satset mye på å hindre at de allierte skulle få forsyninger ved konvoittransport over havet.

Sjøfolkenes innsats krevde store offer: 3.734 sjøfolk omkom under annen verdenskrig. Det var en tredjedel av alle nordmenn som satte livet til under krigen (Kilde: Norsk Marinehistorisk Atlas av Odd G. Engdal).

Flåteplanen av 1960

På dette tidspunkt var flåteplanen av 1960 under realisering. Under denne planen ble den nye Kobben-klasse undervannsbåt bygget – femten i tallet – ved Rheinstahl Nordseewerke i Emden, daværende Vest-Tyskland. Vedtaket om denne store anskaffelsen ble gjort i 1962.

Oppbyggingen av Forsvaret i 1960-årene var basert på den kalde krigen, med Sovjetunionen og Warszawapakten som den store trussel. For Norge var det viktig å ha egne ubåtoperasjoner i Barentshavet, med tidlig varsling. Sovjetunionen hadde bygget opp en formidabel, til dels atomdrevet ubåtflåte – og de norske ubåtene hadde som oppdrag bl.a. å varsle før Sovjet-fartøyene kom ut i Norskehavet. Kobben-ubåtene hadde normalt en besetning på 18-20 mann.

USA dekket halvparten av byggekostnadene, ca. 55 millioner kroner – for anskaffelsen av Kobben i årene fra 1964 til 1967. Klassen kom til å danne

Ubåtenes operasjonsmønster og oppgaver

Under vannsildrene er den eneste roboten som kan operere skjult over lengre tid. Under vannsildrene opererer og vil fortsette i alle medlemslandene våre, på overflaten, i luften og på land.

Norske under vannsildrene er fleksible plattformen, som kan bidra på både taktisk og strategisk nivå. Vi kan operere i alle farvann og bror del av det måtte være nødvendig. Under vannsildrene er autonome plattform som enten kan være på overflaten eller som en del av en større styrke og er de eneste operativt ferdige som kan operere uten etterbetjening i Norge og i utlandet.

Vi kan bidra med vår slaktetakt, med støtte og formidling av informasjon, samt fungere som plattform for spesialstyrker.

I tillegg skal under vannsildrene kunne utføre norske intervensjonsoppgaver og bidra til sikkerhet og interaksjon i operasjoner og styrker.

I tillegg og knyttet under vannsildrene er kystbeskyttelse, som med sin fleksibilitet er en del av operasjon skjult og er en absolutt nødvendighet for våre marineskibe.

1809 - 2009
UBÅTVÅPENET
100 år

Program for jubileumsåret

9. januar, Bergen
 Håkonsdallen, Næstledningsnett og åpning av jubileumsåret.

6.-8. mars, Trondheim
 UVB-besøk i Dora, UVB-besøk i Inn Filmfestival.

22. april, Bergen
 Næstledningsnett, Åpning av jubileumsutstillingen.

Mai
 Lansering av UVB Film

23. mai, Bergen
 Arrangement, Møte med, Jubileumsåret, Filmbesøk.

7.-21. juni, Oslo
 Riksgalleriet, Utstilling.

11.-14. juni, Oslo
 Filmfestival, Kretsutvalget og lansering av jubileumsutstillingen.

26.-28. juni, Horten
 Arrangement, Næstledningsnett, UVB-besøk, utstilling og foredrag.

21.-23. august, Tromsø
 UVB-besøk, Kretsutvalget, utstilling.

September, Bergen
 Boklansering.

28. november, Bergen
 Gjøghalens, jubileumsutstilling.

UNDERVANNSSBÅTVÅPENET
ESSE NON VIDERI – OM DENNE BURT UNSEEN
TILSIKTE OG UTVIKLING I TIDEN

1809 - 2009
UBÅTVÅPENET
100 år

ryggraden i det norske invasjonssvaret under den kalde krigen – i mer enn 30 år!

I 2004 overtok den polske marinen våre siste gjenværende Kobbenubåter.

Så kom ULA-klassen

I 1980- og 1990-årene ble Kobben faset ut til fordel for en større og mer moderne ubåt: Ula-klassen. Seks ubåter av denne typen ble levert i perio-

den 1983-1992. Det dreier seg om topp moderne ubåter, alle produsert ved Thyssen Nordseewerke i Emden.

Disse ubåtene er etter 2006 i en fase av oppdatering, som skal pågå frem til 2012. Deres gjenværende levetid er beregnet til ca. 15 år fra nå.

Etter terroranslaget mot USA 11. september 2001 fikk Ula-klassen en ny rolle, da den ble satt inn i operasjon Active Endeavour, med langvarige

patruljetokt i Middelhavet.

De norske ubåtene har etter dette gjennomført en rekke omfattende patroljetokt i disse farvannene, oppdrag som fortsatt pågår.

ULA-klassen:

Lengde: 59,45 meter
 Deplacement: 1150 tonn
 Bestykning: 8 + 6 torpedoer
 Besetning: 21-25 mann.

INGE STEENSLAND AS
SHIPBROKERS

Fridtjof Nansens plass 7
 P.O.Box 1254, Vika
 0111 OSLO
 NORWAY

Telephone: 23 13 55 00
 Telefax: 22 41 48 29
 E-mail gas: isgas@steensland.com
 E-mail tank: istank@steensland.com

PERSONELLET – FORSVARETS DYRESTE RESSURS

AV KOMMANDØR BJØRN KROHN,
GENERALSEKRETÆR, SMS.

DET ER GRUNN TIL Å TRO AT EN VIKTIG HENSIKT MED FLYTTING AV GENERALINSPEKTØREN UT AV FORSVARETS SENTRALE, INTEGRERTE LEDELSE TIL MARINENS HOVEDBASE, ER Å BYGGE OPP UNDER POSISJONEN SOM SJEF FOR EGEN FORSVARSGREN. LIKNENDE DISPOSISJON UTSETTES GIH OG GIL FOR. RIKTIGNOK HAR UNDERTEGNEDE IKKE HØRT BEGRUNNELSEN FOR DENNE OPERASJONEN, MEN VELKOMMEN SKAL GIS OG NÆRMESTE STAB VÆRE. HAAKONSVERN ORLOGSSTASJON MED FARTØYENE OG FLO HAR MANGE DYKTIGE OFFISERER SOM GRADVIS SYNES Å OPPARBEIDE SEG TILTRO TIL TILVÆRELSEN IGJEN.

I Marinen og i Kystvakten strømmer det inn nye fartøyer som formodentlig skal settes i drift.

“Lean Manning” – konseptet om bord Sjøforsvarets fartøyer gir liten mulighet til fleksibilitet, men stiller strenge krav til kompetanse for sikker og effektiv betjening av fartøyene. Samtidig er kravene til større grad av familievennlig tjenestemønster tydelige.

Det viktigste virkemiddel anses derfor å være at Glene igjen gis større fullmakter til å disponere eget personell, - basert på nærhet og forståelse.

Bakgrunn – Desimering av Marinen

For få år siden ble Marinen fra sentralt hold pålagt å nedbemanne antall offiserstillinger med 300 i forhold til Marinens egne, gjentatte beregninger av behovet. Samtidig ble kvoten for antallet nye kadetter ved Sjøkrigsskolen halvvert i forhold til estimert behov. Halvannet år etter at den kraftige nedbemanningen fant sted, viste evalueringen at det nøkternt sett manglet 282 offiserer. I denne perioden fant det sted en sterk avskalling av personell fordi det aldri ble tilkjennegitt en faglig – eller annen troverdig begrunnelse for den prosentvis heftige nedbemanningen. De som tjenestegjør i det pulserende livet i Sjøforsvaret, bør ikke fratras sin evne til å forstå omgivelsene og realitetene. I hvert fall bør personer som ikke har denne kompetansen, holde seg i skinnet i rimelig grad.

Det er en viktig og nyttig lærdom fra Sjøkrigsskolen, – og gjentatt ved

Stabsskolen, at når man skal iverksette viktige oppgaver, skal man først definere hensikt og målsetning med den aktiviteten som iverksettes. Når denne presenteres, – skriftlig og muntlig, bør denne straks være mulig å forstå. Det er nødvendig for motivasjonen, hvis oppgavens rasjonale ikke er selvforklarende. Nedbemanningen fra minimumsbemanningen ble ikke ledsaget med slikt budskap. Denne fremgangsmåten medførte at mange marineoffiserer tapte tilliten til ledende organer og så seg derfor om etter alternativ arbeidsgiver. I ettertid fremstilles det fra ulike hold som at de gode tidene i næringslivet var årsaken til personellflukten. Flere har fortalt at de har tatt stillinger med dårligere betingelser.

Offisersyrket er ikke alltid enkelt å kombinere med familievennlighet. Under sjøtjeneste er det spesielt krevende. Imidlertid, i fredstid er det viktig at det fokuseres på forutsigbarhet. Det er trolig det lengste man fra arbeidsgiversiden kan strekke seg. Det pågående arbeidet med en nøyaktig analyse av besetningens størrelse basert på den erfaringen som er vunnet med operering av nye fartøyer, bør absolutt ta høyde for at det skjer ting i enkelte familier som medfører at en offiser blir tvunget til å prioritere de hjemme. Besetningens sammensetning og størrelse må derfor ta hensyn til dette og tillate noe fleksibilitet.

Dessuten må vektlegges at hvert våpen har en bemanning som gir evne til å videreutvikle kompetansen.

“Personellet som den viktigste ressurs” er ikke en floskel!

Redaktøren
KOMMENTERER

Uten kompetent, motivert og engasjert personell vil ingen institusjon overleve. I NTfS 6-2008 fokuserte vi på familiepolitikk i Sjøforsvaret under tema Personellivaretakelse. Her følger to innlegg, ganske forskjellige, men likevel relaterte. Personellmangel medfører store belastninger på de få som må gjøre jobben, og konsekvensene blir mange; noen gir opp og finner seg annet å gjøre, noen nedprioriterer familie og venner fordi jobben blir viktigst, noen sliter seg ut og blir langtidssykemeldt. Eksemplene er mange.

Betraktninger

En av oppgavene som undertegnede har tatt seg av, er å spore opp de mange offiserer og sivilt ansatte medlemmer av Sjømilitære Samfund som valgte seg en annen arbeidsgiver, – midlertidig eller permanent. Kanskje oppnås kontakt med 75 % av disse. Av de som det oppnås kontakt med, er det en liknende prosentatsats som gjør det klart at de vil beholde medlemskapet i organisasjonen. Dette fordi de ønsker å holde seg orientert. Mange sier at de vil vurdere å komme tilbake til Sjøforsvaret, hvis og når forholdene "ligger til rette for dette".

Forsyningskommando

Destruksjonen av funksjonaliteten i forsyningskommandoene og opprettelsen av Forsvarets Logistikkorganisasjon levnes ikke mange positive kommentarer fra personell som forstår hva hensikten med en forsyningskommando er (var).

Det er interessant å merke seg at høyere offiserer som ikke har tjenestebakgrunn fra forsyningskommando, kommer med gode forslag om endringer som skal gjøre driften billigere. For eksempel innenfor teknisk fag er uvitenhet ikke alltid en styrke, men uvitenheten, ofte kombinert med utstrakt grad av selvtilfredshet, gjør det lettere å gi uttrykk for sterke meninger. Arbeidssituasjonen for fagmedar-

beidere i FLO - regimet er utrivelig og lite troverdig for mange. Disse skifter også arbeidsgiver. Kanskje spesielt innenfor tekniske og merkantile fag er de fleste av disse særdeles velkomne i næringslivet.

Folk som tidligere arbeidet tett sammen, sitter fremdeles vegg i vegg på Haa-konsvern, men med hver sin sjef i Oslo. En sjef de knapt vet hvem er og som i mange tilfeller ikke har fartøyskompetanse. Uansett hvor god leder man anser seg for å være, er det rett og slett umulig å lede tekniske virksomhet uten en viss grad av teknisk forståelse. Det finnes gode eksempler på dette.

Forleden var undertegnede i kontakt med en teknisk offiser – marineingeniør – som nå i to år har arbeidet for et offshore rettet rederi i Bergen. Her driver han med beregninger av stålstrukturer. "Akkurat som i FLO, men der var oppgavene ofte mer kompliserte fordi det var flere hensyn å ta". Hvorfor sluttet du? "Jeg følte at jeg ble betraktet som en utgiftspost, og det var ikke motiverende. Her føler jeg meg verdsatt og teknisk stab bygges opp. Rederiet lever av å levere i henhold til løpende kontrakter. Derfor kan de ikke tillate seg mangel på kontroll og oversikt over egen virksomhet. Bare de bedrifter som opparbeider godt renommé, vil overleve over tid og i mindre ekspansive perioder".

Konklusjon / Sammendrag

Samtalene bekrefter for meg at manglende innsikt og forståelse hos personer i ledende posisjoner, medfører et forenklet syn på behovet for fagkompetanse. Det er svært vanlig at de fleste som vises rundt i våre moderne og avanserte fartøyer, gir uttrykk for respekt for kompleksitet og funksjonalitet som er innebygget. Slik sett bør det ikke være uoverstigelig å forstå at skal funksjonaliteten opprettholdes for å kunne virke i et moderne stridsmiljø, krever dette faglig innsikt så vel i bredde som i dybde. Da må man vise respekt for de mange som har tatt utfordringen med å skaffe seg kompetanse, - til forskjell fra å vurdere hver enkelt som en utgiftspost.

Norge har en regjering og et storting som synes å være svært krigsglad. Skal man sikre seg at de store materiellinvesteringene kan forsvares, må Glene gis større myndighet og ansvar for personellet som er kostbart, men helt nødvendig. Det er nødvendig å øke antall stillingshjemler slik at Sjøforsvarets kompetanse ivaretas og utvikles tilpasset nye fartøyer og nytt utstyr.

Norge er en maritim nasjon som henter en stor del av sine inntekter fra sjøen. Situasjonen i nordområdene har mange og stadig økende antall interessenter. En rekke forhold er juridisk sett ikke avklart.

GIFT MED JOBBEN

OK GEORG JOKSTAD, MARINEPREST 1 HAAKONSVERN.
EPOST: gjokstad@mil.no

Gode godtfolk!

La meg med bergensk beskjedenhet få introdusere mitt Alter Ego: Trofast Sliterud. Navnet Sliterud stammer fra etterkrigstidens behov og Trofast etter fatterens idealer. Jeg er 55 år gammel og jeg er gift med Jobben. Vi har for lengst feiret sølvbryllup. Og vi har holdt sammen i tykt og tynt.

"Dere er jo helt uatskillelige", sier noen til oss. Det er jo ikke riktig! Vi har da våre egne liv også, av og til. Jeg traff Jobben for mange år siden. Det begynte med avstandsforelskelse. Plutselig ble det alvor, og så ble vi nødt. Slik skjer i de beste familier. Og særlig med unge menn kort tid etter at de har vært på sesjon, eller er ferdigutdannet. Siden har vi holdt sammen. Kjempet sammen. Flyttet sammen. Fulgt hverandre. I hvert fall jeg. "Trofast, du har alltid diltet etter Jobben", maser moderen. Hun sier at det er Jobben som er sjefen hjemme hos oss.

"Sliterud!, Jobben din bestemmer alt for mye", sier Forståsegpåerne uten å være spurt. Det synes ikke jeg. Jeg har jo min frihet. Jeg kan jo gjøre hva jeg vil. Men oftest gjør jeg det som Jobben sier. Jeg bestemmer når jeg får lov, det er helt sikkert. Når jeg skal være ærlig så har vi også hatt våre "Ups and downs". Men vi er helt avhengige av hverandre. Om vi må være atskilt, så tenker vi alltid på hverandre. Hele tiden. Jeg elsker å snakke om Jobben, slik alle andre mannfolk gjør. Ofte tenker jeg på Jobben når jeg skulle gjort helt andre ting. F eks når jeg egentlig hadde tenkt å komme litt vekk, og telefonen ringer, så kommer Jobben alltid foran alt annet. Alltid.

"Sliterud, Jobben avsporer, bestemmer og styrer mer enn godt er", sier Bedreviterne når de vil bry seg.

"Hva hadde vel du vært uten Jobben?", spør fatteren. Jeg må få dele en hemmelighet med dere, siden

dette jo er en engere forsamling av likesinnede. Jeg har en på si. Jeg har en dame på si! En fantastisk flott og fager dame, som jeg har to barn sammen med. Men det er det ikke mange som vet. Jobben vet det, men bryr seg ikke noe særlig. Ikke tilsynelatende i hvert fall. Dama mi betyr veldig mye for meg. Barna mine også. Men det er sannelig ikke enkelt å kombinere dem med Jobben. Men siden jeg er en ekte Sliterud, så gir jeg ikke opp så lett.

"Trofast, husk hva navnet ditt betyr!" sier fatteren. Nei, jeg skal aldri glemme hvem jeg er gift med. Man er da "An Officer and a Gentleman". Skulle forresten ønske at jeg kunne følge opp dama og ungene bedre. Får en slik rar følelse når de ser på meg med de øynene. Samvittighet snakker dama om, og prioriteringer og ansvar. Jeg orker ikke. Jer er da en gift mann. Glem ikke det! Jobben glemmer det hvert fall ikke. Mange gamle venner er i samme situasjon. Så vanlig er det, at det er vel slik det må være, tenker nå jeg. Jobben snakker om omstilling, nedskjæringer og sparetiltak. Det gir meg søvnløse netter. Hva er det Jobben egentlig vil? Venner har jeg ikke mange av lenger, når jeg tenker meg om. Det er forresten OK, for da slipper jeg å investere så mye i den slags. Vennskap kan ofte bli klissent og klamt. Da er det best at vi holder oss for oss selv, Jobben og jeg. Vi er flinke til å legge relasjoner bak oss og være selvstendige. Orker ikke å slippe folk innpå oss. "Sammen er vi dynamitt, er det ikke slik de sier, de som snakker sånn? "Problemer er til for å løses!" sier fatteren alltid. Jobben snakker om løsningsbasert relasjonsledelse, eller noe sånt. Man har da vært på kurs.

Omstillingskurs og seminarer i fleng. Jobben spanderer. Det er jo Jobben som sitter på pengene. Alle de gode initiativene også forresten. Jobben er flink til å finne på nye ting. Kurs, konferanser og seminarer stadig vekk. Ekskursjoner også. Friske turer til lands

og til vanns. Foruten tjenestereiser til tusen. Det er jo så gøy! Vi har lært enormt mye sammen. Utviklet oss. Nå får jeg ikke bare være fagmann på eget felt, nå må jeg late som jeg er det på en haug med andres også. Er dette kanskje en ny betydning av begrepet avgangsstimulerende tiltak? Etter hvert som andre skilles og skifter jobb så får vi andre sjanse til stadig nye og spennende arbeidsoppgaver. Det er jo fantastisk! Noen parforhold vokser fra hverandre, går lei og slites ned. Ikke slik med Jobben og meg heldigvis.

"Trofastguten min, nå må du leve ditt eget liv!" sier moderen. "Du er stor nok til det!" Men jeg har jo ikke noe eget liv! Ikke ser jeg noen vits med det heller. Ærlig talt, det er kun Jobben

jeg kan tenke meg å bli gammel sammen med. Ingen andre. Hvis Jobben flagger ut, eller gir meg fyken, vet jeg ikke hva jeg skal gjøre. Så får jeg heller se hva jeg kan gjøre med dama og ungene. Hvis jeg får tid. Jobben blir neppe sjalu. Hadde bare dama kunnet søke støtte hos andre, så ville det sikkert vært mye nytte i felles skjebne og felles trøst. Eller kanskje hun burde gått på samlivskurs før det blir for vanskelig for oss? Forresten må man visst reise begge to på slike kurs, og det har jeg altså ikke tid til. Det er klin umulig.

Jeg er nok klar over at hvis ikke familiene fungerer godt, så går det ut over Jobben også. Jeg er sikker på at om jeg hadde sluppet å være amatørjonglør med viktige saker, så ville både Job-

ben og dama hatt fordel av det. Og da hadde jeg sluppet å ha to tanker i hodet samtidig. Er det noe Jobben og dama er enige om så er det nettopp det der med to tanker i hodet på en gang. Det er ikke alltid like lett, sier de. Det er jammen rart at de har problemer med det.

Selv må jeg tenke over om jeg vil ha størst vekt på Trofast eller Sliterud. Jeg tror jeg må velge før dette går rett ad undas. Jeg må jammen på kurs. Ikke med Jobben, men med dama!

Ps: Sjøforsvaret arrangerer PREP samlivskurs på Fjordslottet Bad & Hotell på Osterøy følgende helger i resten av 2009: 5.-7. juni, 2.-4. oktober og 13.-15. november.

BØKER FRA FORLAGET NORSK TIDSSKRIFT FOR SJØVESEN

MÅLØYRAIDET

MANGE KJENNER **MÅLØYRAIDET**, SOM DET ANGREPET PÅ NORSKEKYSTEN, HVOR DEN LEGENDARISKE KAPTEIN LINGE BLE DREPT. DENNE BOKEN BEHANDLER RAIDET FRA EN UVANLIG SYNSVINKEL. EN GRUPPE VED SJØFORSVARETS STABSSKOLE ANALYSERTE ANGREPET I EN STRATEGISK KONTEKST FOR NOEN ÅR SIDEN, OG SIDEN KOMBINERTE OPERASJONER DE SENERE ÅRENE IGJEN ER KOMMET I FOKUS, HAR NTFS FUNNET DET PÅ SIN Plass Å UTGI DEN INTERESSANTE ANALYSEN I BOKS FORM, OG BEVARE DEN FOR FREMTIDEN. BOKEN ER GODT ILLUSTRERT MED KART, PLANSJER OG BILDER. BOKEN ER PÅ CA. 80 SIDER.

SJØMILITÆR SUVERENITETSHEVDELSE LANGS FINNMARKSKYSTEN I 1816

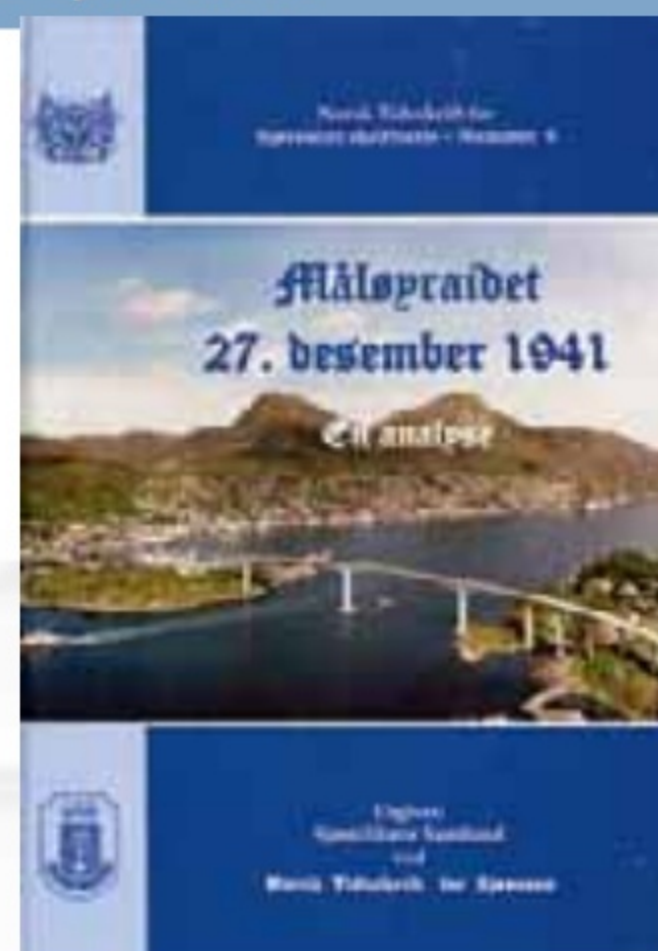
- SEKONDLØYTNANT THOMAS KONOWS DAGBOK.

SJØMILITÆR SUVERENITETSHEVDELSE HAR STÅTT OG VIL ALLTID STÅ SENTRALT I EN FRI NASJON SOM OGSÅ ER EN KYSTSTAT. ALLEREDE I 1816, BARE TO ÅR ETTER AT DET "NYE" NORGE FIKK SIN GRUNNLOV, UTRUSTET MARINEN FARTØYER SOM DRO HELT NORD OG ØST FOR Å HEVDE NORSK SUVERENITET. DEN FJERDE BOKEN I SKRIFTSERIEN BESKRIVER ET SLIKT BEGIVENHETSRIKT TOKT. FORSKER VED INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER, TOM KRISTIANSEN HAR TILRETTELagt HELE BOKEN, INKLUDERT EN OMFATTENDE INNLEDNING SAMT ET BETYDELIG BILLEDmateriale. KONOW VAR INGEN HVEM SOM HELST I SIN TID, HAN VAR YNGSTE REPRESENTANT I GRUNNLOVSforsamlingen PÅ EIDSVOLD VÅREN 1814, OG BLE SENERE KONTRADMIRAL. DET VAR EN SPENNENDE REISE HAN OG HANS MENN FORETOK I 1816 MED KANONSKONNERTEN "AXEL THORSEN".

VÅR ÆRE OG VÅR AVMAKT

PANSERSKIPET "NORGE" S KAMP I NARVIK 9. APRIL 1940

EN STERK OG GRIPENDE PERSONLIG BERETNING OM PANSERSKIPET "NORGE" S KAMP MOT OVERLEGNE TYSKE SJØSTRIDSKREFTER I NARVIK HAVN TIDLIG OM MORGENEN 9. APRIL 1940. MASKINIST JOHANNES SIVERTSEN FRA SKUTVIK I HAMARØY TJENESTEGJORDE I STYRBORD MASKINROM PÅ P/S NORGE. HAN VAR EN AV DE MEGET FÅ SOM OVERLEVDE AV MASKINMANNSKAPENE. DEN DRAMATISKE HENDELSEN MED KATASTROFALT NORSK MANNEfall BESKRIVES GJENNOM 80 SIDER, MED CA. 50 BILDER OG ILLUSTRASJONER.

FORSVARETS MUSIKKORPS VESTLANDET

KASTET LOSS — HVOR GIKK DE FØRSTE MUSIKALSKE TOKTENE?

AV TOM NÅTT, SJEF FMKV.

Etter at Forsvarets musikkorps Vestlandet 9. januar i år skiftet over til Sjøforsvarets uniformer har korpset fått en tilhørighet til Forsvaret som aldri før. Etter uniformsskiftet hadde korpset en hel dag på Sjøkrigsskolen og Haakonsvern for å bli bedre kjent med Sjøforsvaret og deres kultur. Det var en meget vellykket dag som fikk musikerne til å føle seg svært velkomne i blått, samtidig som både historie og moderne sjøstridskrefter ble presentert på en velregissert måte. På Sjøkrigsskolen ble korpset mottatt av skolesjefen, kommandør Thomas Wedervang og selveste Peter Wessel Tordenskjold. Den sistnevnte var ikke beskjeden i presentasjonen av seg selv og sin betydning for Marinen!

Siden det er elevene ved Sjøkrigsskolen som skal bli de viktigste fremtidige brukerne av korpset, ønsker vi at en dag med litt informasjon om korpset og hvordan man kan bruke det blir satt på timeplanen for hvert kull. Det er en naturlig følge av Forsvarsledelsens satsning på Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) og bruk av kultur som et middel i Forsvarets tjeneste.

Første konsert etter uniformsskiftet var søndagsmatiné i Grieghallens foajé. Den var svært godt besøkt, og musikerne viste sin glede over

en fullsatt sal med maksimal spilleglede og kvalitet.

Første kveldskonsert i Håkonshallen etter uniformsskiftet var Kommandantens konsert med Torhild Sivertsen som solist. Denne gangen ble hallen for liten, og noen av de sist ankomne måtte dessverre avvises i døren pga brannforskriftens begrensning av publikumsantallet.

Men Forsvarets musikkorps Vestlandet har mange tilbud fremover, og www.fmkv.no gir oversikt over vårens offentlige konserter.

PRECISION
PEOPLE
TECHNOLOGY

www.nammo.com

nammo

TVERRETATLIG SAMARBEID OM BEKJEMPELSE AV FISKERIKRIMINALITET

AV KOMMANDØRKAPTEIN JAN OLE FINSETH
SJEF KYSTVAKTENS KOMPETANSESENTER

POLITIHØGSKOLEN AVDELING BODØ HAR I SAMARBEID MED FISKERIDIREKTORATET, STATSADVOKATENE I TROMS OG FINNMARK OG KYSTVAKTENS KOMPETANSESENTER UTARBEIDET PLANENE FOR, OG SENERE ETABLERT ET STUDIUM I BEKJEMPELSE AV FISKERIKRIMINALITET.

Kurset gir 20 studiepoeng. Videreutdanningsstudiet har som formål å gi samtlige studenter den samme fiskerifaglige og etterforskningsfaglige kompetanse innenfor fiskerikriminalitet. Dette gjelder både de fra fiskeriforvaltningen i Fiskeridirektoratet – som gir kvoter og regulerer fisket, Kystvaktens tjenestemenn – som inspiserer og i mange tilfeller etterforsker ulovligheter til havs, inspektørene fra Fiskeridirektoratet og Mattilsynet som kontrollerer fangster ved landing, polititjenestemannen og påtalejuristen som overtar saker fra Kystvakten, skattherevisorene ved Skattekrimenhetene, som følger pengestrømmene, og ikke minst Statsadvokatene som i enkelte tilfeller selv fører sakene for retten. Studiet er kommet i stand på initiativ fra Fiskeri- og kystdepartementet.

Den første samlingen var i Bodø på Politihøgskolen i oktober 2008, og andre samling var ved Kystvaktens kompetansesenter (KVKS) i januar 2009. På samlingen ved KVKS gjennomgikk studentene Kystvaktens 3 uker lange fiskeriinspektørkurs. På fiskeriinspektørkurset deltok i tillegg til studentene ved fiskerikriminalitetsstudiet ved PHS også Kystvaktens egne tjenestemenn på kurset som en modul av grunnopplæringen i Kystvakten. Utover dette hadde også Fiskeridirektoratet også ytterligere deltagere på kurset.

Det at så mange ulike etater var samlet på ett og samme kurs var i seg selv en bonus for alle deltagerne. Man kunne utveksle erfaringer og kunnskaper på tvers av etatsgrensene, og ikke minst knytte kontakter som vil

gjøre et fremtidig tverretattlig samarbeid mere velsmurt.

Instruktører på kurset var ansatte i Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Statsadvokatene i Rogaland, Kystvakten, Norges Fiskarlag med flere.

På kurset var det også innlagt praktiske øvelser. Allerede den første uken ble det arrangert en "fiskeriinspeksjon" om bord på KV Egun, som for anledningen var "rigget" som et fiskefartøy med navn "MS Eguntrål". De av elevene som hadde erfaring fra fiskeriinspeksjoner ble benyttet som fiskeriinspektører. Verken skipper eller trålbas om bord på "MS Eguntrål" viste seg under og etter inspeksjonen - etter Kystvaktens oppfatning - å være Guds beste barn. I alle fall i forhold til Havressursloven og Kystvaktloven. Fiskeriinspektørene hadde mye å utsette på både fiskeredskap og fangstdagbok, og om dette ikke var nok opplevde inspektørene trålbasen som truende og lite samarbeidsvillig.

Fiskeriinspektørene - som var elever på Fiskeriinspektørkurset - fikk natten på seg til å utarbeide anmeldelser, forberede bevis og andre dokumenter i saken, før disse dokumentene ble overgitt til Politiet for videre strafferettslig forfølgning. Skipper og rederi ble deretter ilagt bøter og inndragningsforelegg - noe de ikke godtok. Dermed gikk saken til hovedforhandling i "SJØGANG tingrett". Inspektørene fra Kystvakten, samt en inspektør fra Fiskeridirektoratet, som for anledningen hospiterte om bord på det inspiserende KV-fartøyet, var stevnet som vitner i saken.

Hovedforhandling i saken ble gjennomført torsdag 22. januar i rettssal 2A i Tinghuset i Bergen. Dette er Gulating Lagmannsrett sin rettssal, og den største rettssalen i Tinghuset i Bergen - noe som gav det hele en ekstra høytidelighet. Hovedforhandlingen ble gjennomført som et rollespill. Politadvokat Astrid Elisabeth Nilsen fra Troms Politidistrikt - som var deltaker på kurset - fikk på meget kort varsel oppdraget med å være aktor i saken

- noe hun, etter én kvelds forberedelser, gjorde på en imponerende måte. Førstestatsadvokat i Rogaland - Harald L. Grønlien - byttet for anledningen side av bordet, og opptrådte som forsvarer for både fiskeskipper og trålbas.

Selv om dette var et rollespill, gjorde de ytre omstendigheter i en rettssal i et ærverdig Tinghus spillet til en meget realistisk øvelse - både for dem som var innstevnet som vitner - og for dem som fikk være tilhørere under saken. Hovedforhandlingen ble filmet med 3 kamera - til sammen over 20 timers videoopptak. Dette vil bli klippet og redigert, slik at opptakene kan bli benyttet til undervisningsformål senere.

Dette var sjette gangen Kystvaktens kompetansesenter gjennomførte et slikt rollespill i retten. Avdelingssleder Torje Stokland ved PHS avd Bodø ga sin anerkjennelse for en slik læremetode, og ville ta idéen med seg hjem til PHS i Bodø, med tanke på å få gjennomført et tilsvarende

rollespill for politistudentene ved grunn-utdanningen for politistudenter i Bodø. Fra Politihøgskolen sentralt i Oslo deltok politioverbetjent Ivar Fahsing – avhørsekspert og fagansvarlig for bekjempelse av organisert kriminalitet – som legdommer i saken. Han ga også sin honnør for en slik

læringsmetode – og det er noe KVKS setter stor pris på.

Neste samling for studentene ved studium for bekjempelse av fiskerikriminalitet går av stabelen ved Politihøgskolen avdeling Bodø i månedsskiftet mars – april – hvor etterforskning av

fiskerikriminalitet vil være hovedemnet.

Samarbeidet mellom KVKS og PHS avdeling Bodø medfører betydelige ringvirkninger som kan gi synergieffekter for alle parter i bekjempelsen av fiskerikriminalitet.

KOMMENTARER

“Et felles studium for de ulike aktørene som jobber med bekjempelse av fiskerikriminalitet tror jeg er svært lærerikt, og gir stort utbytte for alle parter. Etter å ha vært til stede under deler av studiet både ved PHS, avdeling Bodø, og på Haakonsværn og i Bergen Tinghus, er det mitt klare inntrykk at deltakerne gjennom samarbeidet løfter hverandre, slik at kompetansen for hver enkelt blir bedre enn om man hadde gjennomført separate studier. Gulvspillet, hvor de ulike instanser trakk vekslers på hverandre, og det svært realistiske rettsspillet, ga godt læringsutbytte ved at teori ble gjort tydelig gjennom virkelighetsnær aktivitet.”

- Torje Stokland, avdelingsleder, Politihøgskolen, avd. Bodø

“Dette er et banebrytende samarbeidsprosjekt som muliggjør deling og utvikling av ny kunnskap mellom sentrale aktører i kampen mot organisert kriminalitet i Norge. Dermed snøres nettet tettere rundt dem som bevisst bryter loven i våre farvann. Denne type samarbeid bør snarest mulig utvides til andre kriminalitetsområder.”

- Ivar Fahsing, Politioverbetjent og fagansvarlig for bekjempelse av organisert kriminalitet Politihøgskolen

“Årets Fiskeridel på Grunnkurs Kystvakt ble en ubetinget suksess. Dette skyldes i stor grad den tverretatlige samlingen av kursdeltakere. At representanter fra flere etater samles om en teoretisk plattform innen fiskeriproblematikk er kompetansehevende på flere måter. Under selve undervisningen merket vi tidlig at dette

gav store fordeler, vi fikk høre de forskjellige etaters meninger om saker/problemområder umiddelbart noe som tidligere måtte innhentes i ettertid. Det ble fruktbare diskusjoner som alle hadde læringseffekt av. Det sosiale aspektet må vi heller ikke undervurdere læringseffekten av. Diskusjonene fortsatte i sosiale samlinger på Briggen befalsforlegning ut på kvelden. Rollespillet om bord i M/S Eguntrål med påfølgende hovedforhandling i “Sjøgang tingrett” gir en stor læringseffekt ikke bare for de som er med i spillet, men også for de som er tilskuere.

Kapteinløytnant Geir-Martin Leinebø, Fagleder ressurskontroll ved Kystvaktens kompetansesenter

Under studiets 2. samling på Haakonsværn, fikk vi virkelig se nytten av det tverretatlige samarbeidet. Allerede under et gulvspill som omhandlet problemstillinger i forbindelse med en inspeksjon av et fartøy, så vi nytten av å ha samlet personell fra berørte etater. Særlig ble diskusjonene gode med tanke på muligheter innenfor bevissikring og dokumentasjon. Her kunne studentene under drøftelse finne svar sammen. PHS vil også spesielt trekke fram rettsspillet i “Sjøgang Tingrett”. Dette ga en svært reel indikator på hvordan en rettssak foregår. Den ga også en pekepinn om hvor viktig det er å kjenne til Straffeprosessenlovgivningen, for igjen å kunne utføre sine arbeidsoppgaver med faglig trygghet. Tilbakemeldingene fra de impliserte og tilskuerne, var meget positive. PHS var også imponert over rammene og arbeidet som var lagt inn i rettssaksøvelsen. Siste og 3. samling foregår ved PHS avdeling Bodø i mars. Her vil studentene bli kjent med videre etterforskning og prosess, samt relasjoner mellom Norge og Russland. Vi takker for et fantastisk godt samarbeid, og gleder oss med det videre arbeidet.

- Kjell Eirik Mortensen, Politioverbetjent, prosjektleder for fiskerikrimstudiet, Politihøgskolen, avd. Bodø

Presidentens Spalte

Kjære leser.

Sjømilitære Samfund har nylig avholdt sin kontaktkonferanse. Konferansen hadde bred og engasjert deltakelse, hvilket er gledelig og lover godt for organisasjonens videre arbeid. Under konferansen var ett av temaene strategien for hva SMS skal konsentrere seg om de kommende årene. Etter at langtidsmeldingen er vedtatt, og fremtidens sjøforsvarsstruktur nå er under innfasing, er det andre områder enn det som har opptatt oss de siste årene som må settes på dagsorden. Jeg har vært inne på dette før, men det var svært positivt å få en del av de tankene vi i hovedstyret har gjort oss ift dette temaet bekreftet av kontaktkonferansens deltakere.

Selv mener jeg det nå er helt avgjørende å gi Sjøforsvaret rammevilkår som tillater fornuftig drift og god utnyttelse av både våre nye, moderne fartøyer og organisasjonen for øvrig.

Hva skal så til for at det blir slik?

Viktigst av alt er at dagens sentraliserte detaljstyring opphører. Til sommeren flytter sjefen for Sjøforsvaret – Generalinspektøren – til Bergen og etablerer seg på Haakonvern. Dette vil være en fin anledning til samtidig å gi ham reell makt og myndighet til å styre sin forsvarsgren. Slik er det dessverre ikke i dag. Gjennom de seneste årene har vi sett en utvikling mot stadig økende kontroll og detaljstyring fra sentralt hold – til tross for fine ord om det motsatte.

Det kanskje viktigste enkelttiltaket i motsatt retning vil være å fjerne den meningsløse detaljstyringen på årsverk. Dette er en detaljstyring fra byråkratiet i Forsvarsdepartementet som er i ferd med å ødelegge hele organisasjonen. Det burde være mer

enn tilstrekkelig fra sentralt hold å gi oppdrag og mål sammen med en økonomisk ramme og deretter la det være opp til forsvarsgrenens sjef å bestemme hvordan oppdragene løses. I dette ligger selvsagt også myndighet til å beslutte hvilken bemanning som til enhver tid er nødvendig for å løse de gitte oppdrag. Dette ville også være i tråd med god militær styringsteori. I dag er det mange steder i Sjøforsvaret (og Forsvaret forøvrig) i praksis umulig å løse gitte oppdrag fordi en ikke får anledning til å benytte det antall mennesker som skal til for å gjøre det mulig. Årsverksrammene setter ofte avdelingene i en helt umulig situasjon ved at belastningene på den enkelte medarbeider blir så stor at arbeidssmiljølovens og arbeidslivets bestemmelser og avtaler brytes.

På samme måte styres det i detalj på utdannings- og elevkvoter ved Forsvarets forskjellige utdanningsordninger. Det at kompetente mennesker kan fremlegge grundige og underbygde beregninger som klart dokumenterer at de sentralstyrte elevkvotene er for små og at vi styrer mot kollaps, synes ikke å gjøre inntrykk på byråkratene som tviholder på sin detaljkontroll.

At det faktisk er slik jeg her hevder er velkjent i hele organisasjonen og et tema det snakkes om hele tiden. Argumentene for at det må være slik er vanskelig å forstå. Jeg har en klar oppfatning om at dette mest av alt dreier seg om kontroll og derved makt. Makt er alltid vanskelig å gi fra seg, men av og til er det faktisk helt nødvendig.

Min oppfordring blir derfor; stans detaljstyringen av forsvarsgrenene, gi generalinspektørene nødvendig makt og myndighet og fjern styringen på årsverk.

Med hilsen,
Åsmund Andersen
President

SJØMILITÆRE SAMFUNDS 17. MAI TRADISJON

På Shetlands-Larsens brygge ved Vågen i sentrum av Bergen er det tradisjon at presidenten i SMS holder tale 17.mai kl 0900. Deretter legges ned krans ved monumentet Shetlands-Larsen og ved monumentet Nordstjernen. Sjøkrigsskolens kadetter stiller garde.

Sjømilitære Samfund ønsker markering av denne begivenheten ved å invitere medlemmer m/ familie til minnestunden. Umiddelbart deretter inviteres til frokost ombord Statsraad Lehmkuhl. For frokosten fastsettes en egenandel på kr 100,- pr voksen deltager. Det settes grense ved 200 påmeldte.

Påmelding til Generalsekretæren innen 12. mai.

Benytt våre nettsider: www.sms1835.no , eller e-post adresse: gs@sms1835.no
(Fordi det kreves strengere kontroll med hvem som embarkerer "Statsraaden", vil påmeldte få tilsendt billetter).

Monumentet Shetlands-Larsen har blitt realisert som følge av initiativ fra Sjømilitære Samfund, for å hedre de mange som risikerte alt for å opprettholde den livsviktige forbindelsen mellom Shetland og Norge under 2. Verdenskrig.

Monumentet Nordstjernen har blitt realisert på samme sted og hedrer de mange sjøfolk fra Bergen som ofret livet under denne krigen.

SJØMILITÆRE SAMFUNDS PRISOPPGAVER 2009

SJØMILITÆRE SAMFUND UTLYSER FØLGENDE PRISOPPGAVER FOR BESVARELSE I 2009:

Belys hvordan det nye Sjøforsvarets aktiviteter i nasjonale farvann; herunder myndighetsutøvelse, kan bidra til Norges sikkerhet i fredstid. Diskuter hvilke motstridende interesser Sjøforsvaret her kan møte på, og eventuelt hvordan slike kan løses.

Russland har de siste 3 – 4 år annonsert og vist at de ønsker en tydeligere rolle som maritim stormakt; ikke minst i Nordområdene. Presidenten selv forespeiler en storstilt satsning på marinen allerede fra 2011. Hvordan mener du Norge bør forberede seg på denne utviklingen gjennom bruk av det nye Sjøforsvaret; alene, med NATO og eventuelt gjennom bilateralt samarbeid? Diskuter innretning, utdanning, øvelser og patruljer.

Under sikkerhetskonseptet "Operasjon Norge"

forutsettes og føres et tett samarbeid mellom KNM, KV og SHV for en helhetlig ivaretagelse av det maritime trusselbildet. Vurder dagens innretning, og foreslå nyheter eller forbedringer i samarbeidet.

Generalinspektøren for Sjøforsvaret etablerer seg ved Haakonsværn orlogsstasjon medio 2009. Forsvaret som helhet har gjennom en rekke år utført til dels betydelige grep for å slanke organisasjonen og styrke "den spisse enden". Hvordan bør denne flyttingen gjenspeiles i organisasjonen med tanke på strømlinjeforming? Angi og begrunn hvilke fullmakter GIS bør få for at flyttingen virkelig skal gi positive resultater.

Selvvalgt tema med relevans for Sjøforsvaret eller Sjømilitære Samfund.

BESVARELSENE BEDØMMES OG INNDELES I 4 KLASSER:

1. klasse: Belønnes med gullmedalje og 15.000 kroner
2. klasse: Belønnes med sølvmedalje og 10.000 kroner
3. klasse: Belønnes med hederlig omtale og 5.000 kroner
4. Klasse: Henlegges

Bedømmelseskomiteen består av:
Kommandør Åsmund Andersen (leder)
Admiral Torolf Rein
Kommandørkaptein Sigurd Smith

Følgende bedømmelseskriterier legges til grunn:
Faglig innhold
Aktuell eller varig verdi
Logisk oppbygning og argumentasjon med konklusjon
Originalitet og kreativitet
Sprogføring

Besvarelsen skal ikke tidligere ha blitt fremstilt for bedømmelse i andre fora. Med det menes at oppgaven gjerne må bygge på tidligere arbeider, men at innholdet må være vesentlig endret og oppgaven gitt ny tittel for å unngå forveksling. Oppgaven skal skrives på norsk. SMS har bruksrett til oppgavebesvarelsen.

Prisbelønte besvareelser skal kunne trykkes i Norsk Tidsskrift for Sjøvesen og eventuelt også i dagspressen. SMS beholder også bruksretten til oppgaver som blir bedømt til 4. klasse. Besvarelsene skal være anonyme og merket med et motto. Lukket navnekonvolutt med samme motto vedlegges. Oppgaven skal ikke overstige 15 sider.

Oppgavene sendes:
Sjømilitære Samfund, Lyngstien 4 E, 5141 Fyllingsdalen.

TIDSRIST FOR INNSENDING AV BESVARELSER ER 11.SEPTEMBER 2009.

TILDELING AV INGE STEENSLANDS PRIS

PRISVINNEREN FLANKERT AV GENERALINSPEKTØREN OG INGE STEENSLAND.

Fredag 6. februar ble Vernepliktig orlogskaptein Inge Steensland pris for 2008 tildelt løytnant Finn Oscar Karlsen av Generalinspektøren for Sjøforsvaret, kontreadmiral Haakon Bruun-Hansen.

Prisen er ment å oppmuntre kadettene til å utvise samme egenskaper som kadett Inge Steensland utviste under den annen verdenskrig; en dyktig og initiativrik leder og organisator med stort pågangsmot. Den tildeles den offiser fra Sjøforsvaret som har utmerket seg best med disse egenskapene etter gjennomført treårig utdanning ved Sjøkrigsskolen med to påfølgende pliktår.

Løytnant Karlsen er 27 år gammel og kommer fra Drangedal i Telemark. Han startet sin karriere ved Befalskolen for Infanteriet i 2000 og gjennomførte plikttjeneste som sersjant ved Porsanger jegerbataljon. I 2002 – 2003 tjenestegjorde han som lagfører ved den norske styrken i Kosovo, før han gjennomførte

skipsteknisk, maskinlinje på Sjøkrigsskolen i 2003 – 2006. Deretter har han tjenestegjort som maskinist på 22 MTB-skvadron.

Han uttrykker stor pris på det mangfold av muligheter han allerede har blitt presentert for i Forsvaret. Det er viktig å gripe sjansene og utfordre deg selv, sier han.

Sjef Sjøkrigsskolen karakteriserte løytnant Karlsen som en person med spesiell fremferd og personlighet, og han har bl a bidratt til utviklingen av utdanningen på Sjøkrigsskolen.

Generalinspektøren for Sjøforsvaret var imponert over prisvinneren som rollemodell og uttrykte stor tilfredshet med hans mange gode lederegenskaper. Han fremhevet at dagens kadetter er morgendagens ledere og understreket viktigheten av å ha offiserer med rette verdier. Han benyttet også anledningen til å takke Inge Steensland for hans verdifulle arbeid for Sjøforsvaret og Sjøkrigsskolen.

SMS KONTAKTKONFERANSE 2009

SJØMILITÆRE SAMFUND GJENNOMFØRTE ORDINÆR KONTAKTKONFERANSE OMBORD PÅ HURTIGRUTEN I TIDEN 25.-27. FEBRUAR 2009.

Konferansen gjennomføres hvert annet år. Det var denne gangen 31 personer, - sivile og militære medlemmer. Disse spenner i grad fra fenrik til flaggkommandør og pensjonister. Gledelig og nyttig var det at såvel Ombudsmannen for Forsvaret som stabssjefen i Sjøforsvarsstaben deltok én dag av konferansen. Tilbakemeldingen fra konferansedeltagerne viste at begge presentasjoner ble svært godt mottatt. En del av stoffet var godt å ta med seg som faglig ballast.

Konferansen behandlet tema som:

- Rammeprogram for markering av SMS' 175 år i 2010.
- Temavalg for sjømaktseminar nr. 12 i 2010.
- Hvilke saker som SMS bør engasjere seg i de kommende to år, sett i lys av foreningens formålsparagraf: "For Sjøforsvarets tarv og utvikling".
- Presentasjon og diskusjon om status ved

Samfundsbygningen, Karljohansvern, Norsk Tidsskrift for Sjøvesen og SMS Forlag.

Et tett faglig program ga også noe tid til sosialt samvær på sen kveldstund.

Slike konferanser viser stort engasjement hos de aller, aller fleste. Dette gjør tilstedeværelsen spesielt verdifull, fordi også takhøyden (eg. høyden under dekk) var meget høy. Dermed ble såvel ros som ris fremført i klare ordelag. Så lenge "man oppfører seg", er det interessant å observere bredden i synspunkter. Bredden skrumper innenfor enkelte områder betydelig når man diskuterer åpenhjertig, - for Sjøforsvarets tarv og utvikling.

Hjertelig takk til dere som fant anledning og interesse av å bidra.

Bjørn Krohn, Generalsekretær

Basert på årets kontaktkonferanse har hovedstyret utarbeidet følgende visjon og hovedaktiviteter for SMS:

Visjon

Sjømilitære Samfund skal aktivt bidra til Sjøforsvarets synlige kvalitet og anerkjennelse som forsvarsgren.

Hovedaktiviteter for oppnåelse av strategidokumentets delmål.

Denne handlingsplan er oppdatert etter SMS kontaktkonferanse i 2009. Den er grunnlaget for arbeidet i SMS' hovedstyre i toårsperioden. Den vil legges ut på SMS nettsider etter Generalforsamlingen.

Hovedaktiviteter

1. Gjennomføre kontaktkonferanse 2011
2. Forberede og gjennomføre Sjømaktseminar nr 12 i 2010.
3. NTfS, forlagsvirksomhet og informasjonsarbeid fortsetter.
4. Bedømme prisoppgaver i 2009 og 2010.
5. Gjennomføre aktiviteter i samarbeide med paraplyorganisasjoner.
6. Gjennomføre kjerneaktiviteter: Stiftelsesmiddag, Ball, Foredrag, Diskusjoner.
7. Utgi SMS lommekalender for 2010 og 2011.
8. Ivareta Samfundsbygningen.
9. Videreutvikle SMS internettsider.
10. Markere Sjømilitære Samfunds 175 års jubileum i 2010.

Ved utførelsen av disse hovedaktiviteter skal utgangspunktet være delmålslisten i strategi-

dokumentet, – dog med hovedfokus på følgende:

Arbeide for å sikre at den enkelte forsvarsgren har en trygg forankring i og er en integrert del av Forsvarets toppledelse, som gir mulighet til å utøve ledelse av forsvarsgrenen og samtidig være forsvarsgrenens strategiske rådgiver.

Arbeide for rammebetingelser som gjør det mulig at Sjøforsvaret får utnyttet materiellet i Marinen og Kystvakten på en god måte. Herunder å øke antall stillingshjemler slik at Sjøforsvarets kompetanse ivaretas og utvikles tilpasset nye fartøyer og nytt utstyr. GIS bør i sin nye posisjon ved Marinens hovedbase igjen gis større fullmakter til å disponere eget personell.

Familievennlighet er vanskelig å forene med offisersyrket og tjeneste om bord. Sjømilitære Samfund vil støtte en familiepolitikk som medfører større grad av forutsigbarhet og derigjennom medfører mer hensyn til familien.

Sette fokus på samt debattere betydningen av jevnlig tilstedeværelse i nordlige farvann

Følge opp videre utvikling vedrørende Olavsvern som operativ base. En aktiv nordområde politikk som inkluderer effektiv ubåttaktivitet over tid, medfører ubetinget behov for denne basen.

Fortsette arbeidet med å fremme betydningen av et sterkt og troverdig Forsvar og Sjøforsvar.

Fortsette aktivt informasjonsarbeid og formidle til borger og beslutningstaker betydningen av Norge som kyststat og maritim nasjon med behov for et robust Sjøforsvar.

Bidra til å sikre etablering av den struktur Stortinget har vedtatt.

Sette på dagsorden for faglig debatt, og formidling, Sjøforsvarets internasjonale engasjement.

Sjømilitære Samfund vil holde denne strategi- og handlingsplan levende og stimulere medlemmene til å påvirke foreningens prioriteringer.

Det var stort sosialt engasjement blant konferansedeltakerne, og vår trofaste SMS venn, komponist, tekstforfatter, etc etc Johan Lilleheim sørget for god stemning:

I anledning konferansen hadde han komponert en ny vise:

”En hyllest til livet og kysten”:

(Mel.: Mellom bakkar og berg utmed havet)

Vær velkomne til stevne på havet langs vår mektige Vest-norske kyst. Vi har avviklet slitet og kavet og er samlet til fråtseri og lyst.

Vi er havgudens nøkkelpersoner, vi er fulle av visdom og glød, og vi skaper de gylne visjoner ved å pleie vår strupe og vårt kjød.

Her skal livskvalitetene dyrkes og vårt vidsyn skal holdes intakt. Og når kapasiteten må strykes kan vi anvende hodene som trakt.

Derfor løfter vi begerne sammen i et stormende maritimt lag. Her på ”Midnattsol” nyter vi drammen, og vi nyter til natten blir til dag!

REFERAT FRA GENERALFORSAMLING I SJØMILITÆRE SAMFUND

SJØKRIGSSKOLEN, 2. APRIL 2009

1. Presidenten åpner Generalforsamlingen kl 1800

2. Konstituering

- Innkalling og sakliste godkjennes.
- Møtedirigent: Kommandørkaptein Jørund Kyrkjeeide velges.
- Referenter: Kadett Thomas Kaaløy og kadett Joakim Hordvik velges.
- Stemmeberettigede telles og fullmaktene kontrolleres av referentene.

Fremmøtte medlemmer: 45 stk
Antall fullmakter : 18 stk
Totalt: 63 stk

3. Saker til behandling

- Årsberetningen legges frem av presidenten. (Opplesning av, og 1 minutt stillhet for medlemmer som har gått bort i 2008).
- Regnskapet for SMS, NTFS og Samfundsbygningen legges frem. Disse godkjennes av generalforsamlingen. Avsetning av regnskapsmessig overskudd for hovedregnskapet godkjennes også av generalforsamlingen.
- Handlingsplaner, oppdatert fra kontaktkonferansen pr februar 2009, ble referert av presidenten
- Budsjettforslag godkjennes av generalforsamlingen.

e.) Medlemskontingent og abonnement forblir uendret.

- Valg. Representanter foreslått av valgkomité velges enstemmig av generalforsamlingen. Nye vararepresentanter til hovedstyret:
Kapteinløytnant Lasse Elvemo
Kapteinløytnant Turid Astrid Reksten
Fenrik Joakim Brevigh Nilsen

For øvrig gjenvalg og valg av nye medlemmer i ulike organer ihht valgkomiteens innstilling.

Nytt medlem i valgkomiteen ble kommandør Bjørn Egenberg

4. Avslutning

Presidenten avslutter Generalforsamlingen.

Etter avsluttet generalforsamling kunngjorde presidenten at kontaktkonferansen 2009 stemte **kommandør Johan Henrik Lilleheim** inn som æresmedlem.

Formalia blir gjennomført under årets stiftelsesmiddag.

Thomas Kaaløy
Referent

Joakim Hordvik
Referent

EN STYGG LITEN KRIG

NTfs
KRONIKKEN

AV
ORLOGSKAPTEIN
OLA BØE-HANSEN
FORSVARETS STABSSKOLE

"ALLE KRIGERS MOR" FORLØSTE NYLIG NOK ET AVKOM, TO OG ET HALVT ÅR ETTER DET FORRIGE, KRIGEN MOT HIZBOLLAH I LIBANON I 2006. I MELLOMTIDEN HAR HUN HATT FLERE SPONTANABORTER I FORM AV MER ELLER MINDRE VELYKKEDE MÅLRETTEDE ISRAELSKER OPERASJONER PÅ GAZASTRIPEN. AVKOMMET DENNE GANG ER OGSÅ UØNSKET, UNNFANGET SOM DET ER GJENNOM HAT, MISLYKKET REGIONAL POLITIKK OG ET MANGLENDE INTERNASJONALT ENGASJEMENT.

Israel lanserte i fjor en revidert militær doktrine, basert på erfaringene fra krigen i 2006, som reflekterer landets gjeldende politiske ambisjoner om å være en troverdig regional maktfaktor og signalisere et avskrekkende scenario om uproporsjonal gjengjeldelse ved et angrep på Israel. Doktrinen er åpent tilgjengelig så det må antas at den var kjent for Hamas før krigen. Likevel fortsatte de rakettangrepene mot Sør-Israel som medførte at Israel følte seg tvunget til å gjengjelde angrepene for å beholde en viss politisk og militær troverdighet. I doktrinen står det også blant annet at Israel ikke har råd til å tape en krig, krig skal føres på fiendens territorium, Israel har ingen territorielle ambisjoner, uønsket eskalering skal unngås, minimalisere egne tap og militære målsetninger skal oppnås hurtig.

Generelt kan det sies at israelerne fulgte sin egen doktrine til punkt og prikke. Derfor var det egentlig ingen store overraskelser ved den israelske militære kampanjen. Heller ikke at folkerettslige prinsipper om proporsjonalitet ble snudd på hodet og distinksjon ble nedprioritert siden metoden om uproporsjonal gjengjeldelse kommer så tydelig frem i doktrinen.

Hamas på sin side overrasket ved sin nærmest fraværende evne til å forsvare seg selv, sin infrastruktur og sitt folk. En paramilitær organisasjon bestående av om lag 15 000 personer under våpen på hjemmebane, mot 4000 israelske soldater til enhver tid inne på Gazastripen. Når det som tommelfingerregel kreves at angriperen er minst tre ganger større enn forsvaren skulle oddsene tilsa at Hamas hadde ytt større motstand, noe som også var overraskende for Hamas' ledelse som for tiden gjennomfører intern gransking i bevegelsen. Deres charter, som for alle praktiske formål kan sammenlignes med en doktrine, er ikke bare avskrekkende i sitt budskap, men oppfordrer til folkemord ved at deres overordnede målsetning er å utradere staten Israel. Deres folkerettsstridige handlinger påstås blant annet også å innbefatte rakettangrepene mot Israel, tallfestet til 10 000 angrep de siste åtte år, bruk av barnesoldater, utnyttelsen av beskyttede objekter som skoler, moskeer, sykehus og gravplasser, samt bruk av menneskelige skjold ved å skjule seg blant sivilbefolkningen. Dermed kan det argumenteres for at begge parter

i denne krigen brøt gjeldende folkerett.

Hamas visste at deres fortsatte rakettskyting etter at den halvårslige våpenhvilen som gikk ut 19. desember før eller siden ville utløse massiv israelsk gjengjeldelse. Likevel fortsatte de. Men de festet også lit til at israelske angrep ville skape internasjonal fordømmelse av Israel, og ikke minst skape ofre blant de innesperrede flyktningene som befolkningen på Gazastripen i realiteten er blitt. Med erfaringene fra krigen mot Hizbollah i 2006 friskt i minne visste også israelerne dette. For begge parter handlet det om å spille de strategiske kortene klokest for å strekke seg mot sine målsetninger og komme mest fordelaktig ut av situasjonen.

Israel hadde som mål å stoppe raketangrepene, degradere så mye av Hamas' militære evne som mulig og vise seg som en potent regional militær stormakt. Hamas på sin side ønsket å få åpnet grensene for å lette på blokaden, og svekke staten Israels omdømme ytterligere.

Luftkampanjen som startet 27. desember og varte i åtte dager skulle ødelegge mest mulig av Hamas' kommandobunkere, våpenlagre og laboratorier, utskytningsramper og forbindelsestunneler, samt smuglertunnelene på grensen til Egypt. Dessuten beskjøt de resolutt steder hvor israelske styrker ble angrepet fra, selv om angrepene kom fra gravplasser, moskeer, FN-skoler og sykehus. Hensikten var å vise befolkningen på Gazastripen hvilken kynisk og nådeløs

bevegelse de ledes av, ved selv å være nådeløse.

Da de israelske bakkestyrkene ble satt inn, var det stort sett for å fortsette der flyene ikke nådde frem, samt å tydeliggjøre israelsk militær overlegenhet og progresjon siden 2006, ikke bare overfor Hamas, men for hele regionen. Selv under operasjonene som fant sted inne i Gaza by viste Israel en militær overlegenhet, noe som kommer tydelig frem ved bemerkelsesverdige lave tapstall. Strid i fiendens tettbebyggelse er noe av det vanskeligste og mest personellkrevende en konvensjonell militærstyrke kan utføre.

De gråtende, blodige og lemlestedede kroppene i alle aldre som ble brakt inn på Shifa-sykehuset i Gaza vitnet om at krig aldri må glorifiseres eller romantiseres. Krig er ikke annet enn forferdelig og skal være det siste tvangsmiddel som benyttes for å løse konflikter.

To norske leger og flere journalister, hovedsakelig fra arabiske nyhetsmedier, brakte verden sterke bilder og beretninger, mens resten av journalistene måtte rapportere fra orkesterplass på israelsk side av grensen. En avgjørelse som skulle møte mye kritikk, men basert på praktiske så vel som personell- og operasjonssikkerhetsårsaker. Stikk i strid med eksempelvis nye amerikanske doktriner hvor det er ønskelig at media følger styrkene så lenge som mulig.

Det er vanskelig å si noe sikkert om i hvilken grad Israels politiske og mili-

tære målsetninger ble nådd, selv om de var i tråd med egen doktrine. Det er også vanskelig å si noe om hvorvidt Hamas' målsetning om å utradere staten Israel kom noe nærmere målet, men allerede i skrivende stund kan det se ut som også Israel er villig til å åpne grensene noe dersom våpensmuglingen fra Egypt stoppes. Å inngå en ensidig våpenhvile og tilbaketrekning innen Obamas innsettelse sier mye om amerikansk innflytelse på israelsk politikk. Hamas' oppfølging med sin ensidige våpenhvile kort tid etterpå vitner om at offerrollen ikke skulle endres til en aggressorrolle. Dessuten kan et seiersberuset valgresultat i Israel 10. februar være ønskelig for begge parter, ettersom alternativet kan være enda mindre forsoningsvillighet.

De sterke følelsene som kom til syne under denne krigen, også her hjemme, viser hvilke motsetninger og hat som er bygget opp gjennom generasjoner i Midtøsten. Når vi ser bilder av et 4-årig palestinsk barn som lærer å trekke av Kalasjnikov-skudd i håp om en gang i fremtiden få skyte en israeler, forstår vi at hatsdimensjonen vil vare lenge. Dersom det internasjonale engasjementet fremover i beste fall bærer frukter, og man får i stand en fredsavtale, vil det dessverre likevel ta flere generasjoner før palestinere og israelere kan leve i fredlig sameksistens, uten å unnfange flere stygge små kriger. Derfor må engasjementet vedvare slik at partene kontinuerlig vedstår seg sine forpliktelser. Men så var det Iran da...

Klipp ut slippen og send til adressen nedenfor.

___ stk Fra Marinedykkingens Historie i Norge á **kr 230,-**

___ stk Måløyraidet á **kr 100,-** ___ stk Sjømilitær Suverenitetshevdelse á **kr 120,-**

___ stk Vår Ære og Avmakt á **kr 100,-**

Navn:

Adresse:

Post nr.: **Sted:**

Porto og eksp. gebyr kommer i tillegg.

Kan sendes ufrankert i Norge. NTfS betaler porto.

SVARSENDING

Avtalenr. 413113/1
Norsk Tidsskrift for Sjøvesen
4086 Hundvåg

FRA NØYTRALITETS

LØYTNANT OG MARINEFLYGER MAGNUS THORBJØRN LIE

AV BERNARD DUNCAN LYNG

PÅ GRUNN AV DEN SPENTE SITUASJONEN I EUROPA SOMMEREN 1939 GA KOMMANDERENDE ADMIRAL ALLEREDE DEN 28. AUGUST SAMME ÅR ORDRE OM MOBILISERING AV MARINENS FLYGEVÅPEN SAMT BEMANNING AV ALLE PERMANENTE KYSTVAKTSTASJONER OG GRUPPESENTRALER. VIDERE SKULLE EN REKKE MARINEFARTØYER UTRUSTES I HENHOLD TIL KRIGSOPPSETNINGSPLAN-ENE. FULL NØYTRALITETSVAKT SKULLE VÆRE ETABLERT SÅ TIDLIG SOM 1. SEPTEMBER. EN AV MARINES VERNEPLIKTIGE FLYGERNE SOM I DENNE FORBINDELSE BLE MOBILISERT 2. JANUAR 1940 KLAR TIL INNSATS VED 1. FLYAVDELING KARL-JOHANSVERN VAR DEN 32 ÅR GAMLE SIVILINGENIØREN OG LØYTNANTEN MAGNUS THORBJØRN LIE FRA VINSTRA. MAGNUS ENTRET ET FORSVAR SOM BAR PREG AV Å HA BLITT STERKT NEGLISJERT AV LANDETS POLITISK LEDELSE OVER MANGE ÅR. ET FORSVAR MED UMODERNE OG UTRANGERT UTSTYR OG VÅPEN. ET FORSVAR UTEN EN ENHETLIG OG BESLUTNINGSDYKTIG SENTRAL LEDELSE, OG UTEN EN KOMPETENT ETTERRETNINGSTJENESTE.

Fra Vinstra til Marinens flygerskole.

Magnus Thorbjørn Lie ble født på hjemgården Fronheim på Vinstra 27. september 1907. Her virket hans far Hans H. Lie som en kreativ og dyktig fotograf med filialer på Otta og Ringeby. Filialen på Otta skal ha vært svært lukrativ, og familien greide seg godt økonomisk. Hans H. Lie døde av lungebetennelse i 1918, bare 51 år gammel, og eldste sønn Sverre måtte ta over virksomheten. Magnus var da bare 12 år, og han lærte derfor tidlig å ta ansvar sammen med sin søster Ragna og sine tre brødre Hallvard, Trygve og Sverre. Musikk ble en viktig del i Magnus Lies barndom, og allerede som 12 åring finner vi ham som spillende medlem i Otta musikkorps. Overvåket av en dyktig og omsorgsfull mor vokser Magnus opp i et trygt og godt familiemiljø på Vinstra sammen med sine 4 søsken.

Skolen og lekser ble tatt alvorlig. Skulle en frem i livet i en tid preget av nøysomlighet og fattigdom, måtte en legge stor vekt på utdanning. Magnus la grunnlaget for en videre karriere ved gjennomført Realartium. En oppvekst i innlandsbygda Vinstra er ikke det som først og fremst får en ung mann til å fokusere på Marinen, men en annonse i avisen om muligheten til å utdanne seg som marineflyger i vernepliktstiden appellerte. Som mange unge menn på denne tiden,

VAKT TIL KRIG

OTTA JERNBANESTASJON 1918. MAGNUS THORBJØRN LIE 12 ÅR GAMMEL
I FREMSTE REKKE NR. 2 FRA VENSTRE

hadde nok ikke norske marineflygeres pionerinnsett ofte skildret i aviser og tidsskrift gått upåaktet hen. På denne tiden hadde fly og flybragder høy status blant unge norske kvinner og menn. Etter å ha gjennomført rekruttskolen ved Jørstadmoen i 1928, søkte derfor Magnus om opptak ved Marinens flygeskole våren 1929.

Den 4. oktober 1929, ble Magnus Thorbjørn Lie som en glad ung mann sammen med 8 andre i sterk konkurranse med over 90 øvrige søkere tatt opp som flyelev ved Marinens flygeskole ved Karljohansvern i Horten. Utmerket flyinstruksjon gjennomført av offiserene Manshaus, Østby og Wendelbo samt sterk motivasjon og gode ferdigheter hos eleven resulterte i solotur for Magnus allerede den 29. november samme år.

Da skoleåret terminerte 27. september 1930 hadde Magnus fullført en bred flyteoretisk utdanning, gjennomført i alt 441 godkjente flyturer og akkumulert til sammen 86 timer i total flytid. Med dette kvalifiserte han for "vingen" som han stolt fikk festet på uniformsjakken samme dag av Flygeskolens sjef Premier løytnant Thomas Juel Thommesen.

Foruten Magnus Thorbjørn Lie, besto elevkullet av flyelevene Reidar Alfred Theodor Aagaard, Ludvig Gabrielson Engesæter, John Michael Engh, Stillo Ertzeid, Odd Johan Jønsberg, Knut Harald Wækløv Nordal, Arne Kolbjørn Røed, Hjalmar Bjørnstjerne Røssaak, samt yrkesoffiserene Per Waage Lea, Ole Palmer Araldsen og Bertil Brun.

Gode vennskapsbånd ble knyttet mellom elevene gjennom det første skoleåret.

Obligatoriske vernepliktsøvelser

Grunnlaget for at vernepliktige unge menn kunne få utdanning som marineflygere ble lagt så tidlig som 1916, midt under den første verdenskrig. Regjeringen fremmet da konseptet om vanlige vernepliktige som flyelever i Stortingsproposisjon 84/1916.

Vernepliktige utdannede flygere var i mellomkrigstiden forpliktet til å følge opp med å avtjene 4 x 40 dagers repetisjonsøvelser i de påfølgende årene. De to første som kvartermester og de siste to som fenrik.

Men ikke uten risiko. Flyene som ble brukt til øvelsesflyging av de repeti-

sjonsinnkalte var ofte gamle umoderne modeller, og hadde gjerne stått lagret ute over lang tid med liten eller ingen vedlikehold. Rustne stag og wire som et risikomoment ble ofte påpekt og kommentert av de vernepliktige flygere uten særlig effekt.

På en av de obligatoriske vernepliktsøvelsene mistet elevkullet en av sine gode venner og medelever. Den 25. august 1933 skjedde det en fatal ulykke som direkte konsekvens av mangelfullt vedlikehold av stag og wire. Et Hansa Brandenburgerfly med de to vernepliktige fenrikene John Edvard Edvardsen og Hjalmar Bjørnstjerne Røssaak styrte i sjøen like etter avgang. Begge omkom. Ulykkeskommisjonens rapport støttet tidligere kritikk og konkluderte med at ulykken skyldtes mangelfullt vedlikehold.

JØRSTADMOEN 1928

VRAKET AV HANSA BRANDENBURG W.33, F-20. FENRIK BJØRNSTJERNE RØSSAAK OMKOM. FOTO: VERNEPLIKTIG MARINEFLYGER BJARNE JÆGER NILSEN

Magnus gjennomførte de 4 obligatoriske vernepliktsøvelsene fordelt på to sommermåneder i 1931, 1932, 1936 og 1937. I snitt akkumulerte han cirka 100 turer pr. øvelse. Øvelsene startet alltid med treningsflyging, men programmet omfattet også bombe- og skytetrening, samt trening i samband, formasjonsflyging, nattflyging, fotografering og rekognosering.

I juli og august 1937 deltok Magnus som flyger i to fellesøvelser med hæravdelinger tilknyttet 4de Divisjonen.

Norge var i 30-årene frem til krigsutbruddet i på landsiden territorielt inndelt i seks divisjoner. 4de divisjonen hadde ansvaret for Vestlandet. Som Fleischer i Nord-Norge var sjefen for 4de divisjonen, generalmajor Wilhelm Steffens designert som øverstkommanderende på Vestlandet i krig. Som Fleischer i nord innledet han samarbeid med Marinen for å forberede samvirke i en krigssituasjon.

Fenrik Magnus Thorbjørn Lie utførte flyoppdrag i områdene Opheimsvann og Voss i forbindelse med disse fellesøvelsene.

I tiden mellom vernepliktsøvelsene arbeidet han blant annet som tanntekniker for å spare penger til ingeniørstudiene ved NTH. Disse ble fullført sommeren 1939. I studietiden

møtte han sin Oddbjørg Nelly Osflaten fra Os i Østerdalen som han giftet seg med i Lademoen kirke 10. mai 1941.

Da Kommanderende Admirals mobiliseringsordre gikk ut høsten 1939 var derfor Magnus rulleført som sivilingeniør innen elektronikk, og som en kvalifisert og erfaren vernepliktig marineflyger med løytnants grad.

Nøytralitetsvakt

På grunn av den spente situasjonen i Europa var sommerens repetisjonsøvelser i 1939 ved Flatøya og Karljohansvern blitt forlenget. De to stasjonene var dermed i full operativ drift da admiralens mobiliseringsord-

re ble utstedt. Magnus Thorbjørn Lie var i innkallingen beordret til å stille til nøytralitetsvaktjeneste ved Karljohansvern fra og med 2. januar 1940, og kom dermed til "dekket bord". Stasjonen var allerede oppsatt med ca. 100 mann, og av disse 20 flygere. Innkvartering skjedde om bord på M/S "Brabant", et moderne passasjerskip innleid fra Fred Olsen & Co.

Avdelingen disponerte i alt 12 fly fordelt slik: 1x Heinkel He 115N, 2x Douglas DT-2, 1x Junker Ju 52/3m, 2x MF 10B og 6x MF 11.

Magnus hadde ikke fløyet på to år. Ikke siden øvelse sommeren 1937. Det var derfor naturlig å påbegynne mobiliseringstjenesten med vanlig øvelsesflyging. Dette skjedde med MF 11 fly frem til 3. februar. Denne dagen tok løytnant Magnus Thorbjørn Lie av på sitt første offisielle tjenesteoppdrag som observatør i MF 11 med kjennetegn F-302. Flyets fører var den nyutdannede flygeren, kvartermester Odd Sværresøn Brønne, og sambandsmann var kvartermester Erling Steen. Patruljeringsområdet var fra svenskegrensen til Portør.

I patrulje- og overvåkingsammenheng var hele norskekysten fra Båtsfjord til svenskegrensen fordelt på Marinens tre flyavdelinger. 1. Flyavdeling med stasjonene Karljohansvern og Kristiansand dekket i patruljesammenheng kyststrekningen svenskegrensen – Jærens Rev.

DEN NORSK KONSTRUERTE MF 11 , F-322, PÅ REKOGNOSERINGSOPPDRAG LANGS KYSTEN.

Frem til 20. mars 1940 gjennomførte Magnus i alt 63 flyoppdrag for 1. Flyavdeling. Alle observerte utenlandske fly- og fartøybevegelser langs kyststrekningen blir rapportert inn til sambandsentralen.

Flygruppen i Trondheim tilhørende 2. Flyavdeling var på grunn av isforholdene på Jonsvannet flyttet til Aunøy. Øya ligger i Trondheimsleia, rett utenfor Sandstad på Hitra. Stasjonen, som ble ledet av løytnant Kaare Strand Kjos, trengte sårt et tilleggsfly, og Magnus påtar seg gladelig dette overføringsoppdraget. Han var blitt kjent med brødrene Kaare og Finn Strand Kjos på siste vernepliktsøvelsen i 1937. Hyggelige karer begge to!

Turen ble gjennomført den 21. mars via Flatøy hvor han overtok F-342, en MF 11, og fløy det opp til Aunøy sammen med flymekaniker Erik Korslund.

Trondheimsgruppens ansvarsområde strakte seg fra Ålesund i sør til Leka i nord, og Magnus befant seg på patruljetjeneste sammen med Finn Strand Kjos allerede to dager senere.

Det relativt nye MF 11 flyet F-340 som stasjonen nylig hadde mottatt hadde fått en lekkasje i en av flottørene. Magnus påtok seg den 28. mars å fly det til Trondheim for reparasjon. Med seg hadde han flymekaniker Korslund og to utskrevne matroser. På grunn av melding om dårlig vær ble det bestemt at de skulle overnatte i Trondheim. Flyet ble fortøyd i Ilsvika.

Om natten blåste flyet imidlertid rundt og ble totalskadet. Et hardt slag for stasjonen, særlig nå siden pågående rekognoseringsoppdrag viste en urovekkende og mistenkelig økning i ukjente fly- og skipsbevegelser. Vi skriver 29. mars, og Trondheim-

savdelingen ved Aunøy hadde nå kun ett fly igjen til operativ tjeneste.

Dramatisk overgang til krig

Kvelden 8. april 1940 lå Trondheimsavdelingens eneste disponible MF 11, F-342, fortøyd med fulle tanker ved Aunøy. Like ved lå Marinens skoleskip "Tordenskjold" med løytnantene Magnus Thorbjørn Lie og Kaare Strand Kjos på vakt sammen med flymekaniker Egge. Med kun ett fly til disposisjon hadde resten av det flygende personellet fått kveldspermisjon og var dratt til byen. Nå og da tok Magnus kontakt med Sambandsentralen i Forsikringsgården i Trondheim for å få siste situasjonsrapport. Stort sett stille, men noe var på gang, det hadde vært mye ukjent skips- og luftaktivitet i nærområdet i det siste.

Klokken 20:30 kom imidlertid en rapport inn som krevde umiddelbar

Instant Shelter

Bruksområder:

Forlegning
Messer
Verksted
Lager
Selskap

Ring 64 83 55 00

www.obwiik.no

rom for frihet

TYSK MARITIM REKOGNOSERINGSFLY AV TYPEN ARADO 196.

handling. Sambandsentralen hadde nettopp mottatt melding fra en lokal lensmann om at et tysk fly hadde landet i nærheten av Lyngstad på Nordmøre. Vaktlaget måtte straks nedover for å undersøke saken.

Få minutter senere er F-342 i lufta med hele vaktlaget om bord og løytnant Kjos ved spaken. En time og ti minutter senere lander de utenfor Vevang, og med lyskasterne på takset de inn til kaien. Klokka var nå nærmere 22:00, men flyaktiviteten hadde vakt oppsikt i bygda, og mange var møtt fram på kaien.

En av de lokalkjente karene sa seg villig til å være med og vise hvor det fremmede flyet lå. Kort tid etter kunne de fortøye side ved side med en smekker liten Arado 196 rekognoseringsfly med påmalte hakekors.

Begge de norske flygerne kjente til Arado 196. At flyet lå fortøyd og duvet på sjøen her ved Lyngstad på Nordmøre kunne bare bety en ting: flyet var blitt "katapultet" ut fra et større tysk krigsskip for å gjennomføre nødvendig fremskutt rekognosering. Og det krigsskipet kunne ikke være så veldig langt unna! Men hvor var de tyske flygerne? På land kunne folk fortelle at tyskerne hadde tatt inn på en gård lenger oppe, blant annet i påvente av drivstoff til flyet sitt. De fant til slutt de to tyske offiserene på nevnte gård fullt opptatt med kveldsmat. Takket være den norske gjestfriheten så de ikke særlig bekymret ut. De presenterte seg høflig som løytnantene Techen og Poltzin.

De fortalte at de var blitt "katapultet" ut i Skagerak for å rekognosere etter britiske skip langs norske kysten. Men de hadde fløyet tom for drivstoff og måtte derfor nødlande like nedenfor gården. Nå hadde de fløyet i mange timer og var helt utslitt. De måtte sove noen timer. Så kunne de i vennskapelighet som marinekollegaer fortsette samtalen neste morgen. Deretter ble de vist opp til gjesteværelset. Magnus og Kaare trodde ikke på tysernes beretning. Tyskerne hadde nektet å oppgi navnet på krigsskipet de tok av fra. Ledelsen i Sjøforsvarsdistriktet måtte nå umiddelbart bli oppdatert!

Samme natt tok løytnant Kaare Strand Kjos kontakt med Sambandsentralen. Han avla full rapport sammen med sin vurdering. Tilbakemeldingen var skremmende og klar: Norge var i krig! De hadde allerede fått inn meldinger om kamphandlinger flere steder i landet. Følg opp saken i tråd med dette! Magnus var den av de to som kunne best tysk. Han fikk dermed æren av å arrestere de to tyske offiserene. På soverommet beslagla løytnant Magnus Thorbjørn Lie tyskernes håndvåpen, og bekjentgjorde med innledningen; "Sie sind festgenommen, mein Herrn!" at tyske styrker hadde angrepet Norge, og at de nå begge var under arrest. Dette skjedde grytidlig den 9. april 1940. De første tyske krigsfanger var nå i norsk varetekt.

Torpedobåten "Sild" med sjef løytnant Finn Rudolf Keim-Eriksen var på anmodning i mellomtiden blitt dirigert til Lyngstad. Med Arado 196 flyet på slep ble de to tyske fangene tatt med

inn til Kristiansund samme dag hvor de ble overgitt til politiet. Arado flyet ble fortøyd med væpnet vakt om bord utenfor Goma fabrikk inne i Vågen. Malermester og kirketjener Peder Olsen fra Kristiansund fikk litt senere på dagen det ærefulle oppdraget å male over de tyske kjennetegnene.

I Kristiansund hadde mannskapet på en britisk Supermarine Walrus amfibiefly måtte søke nødhavn i byen den 8. april da tung sjø umuliggjorde landing ved moderskipet, slagskipet HMS "Rodney". Et annet Walrus fly fra krysseren HMS "Glasgow" måtte av samme grunn senere søke nødhavn i Molde den 12. april. I samtaler med norske marineoffiserer stilte besetningene både seg og sine fly til disposisjon for den norske flyavdelingen på Møre.

Kaotiske april dager

F-342 tok av fra Vevang den 9. april klokken 10:15. En time og fem minutter senere er de tre på vaktlaget utslitt, men fornøyd tilbake på Aunøy. Her får de blant annet høre at telefonforbindelsen med Trondheim var brutt. Dette, sammen med stor tysk flyaktivitet i området gjorde at løytnant Kjos besluttet at enheten skulle umiddelbart evakuere til Fillan på Hitra.

Med løytnant Lie ved spaken og kvartermester Larson og 2 matroser som passasjerer dro F-342 av gårde kl 11:40. Løytnant Viggo Jean Hansen skulle sørge for å få fraktet avdelingens øvrige personell og utstyr med båt. Bare løytnant Kjos og mekaniker Erik Korslund ble tilbake på Aunøy.

Imidlertid får Kaare Kjos allerede dagen etter ordre fra Marinens stab på Voss om å flytte gruppen til Åndalsnes hvor den skulle underlegges sjefen på jageren "Sleipner", kaptein Ullring.

Med Jean Hansen som fører går turen først til Kristiansund, der Kjos og Korslund går av, og så videre med Magnus Thorbjørn Lie til Åndalsnes. Dagen etter, den 11. april, får de begge ordre fra Marinens stab om å fly opp til Steinkjær for å koordinere militær status og fremdrift med 5. Divisjons stab. Faren for å møte tyske fly var stor, så det ble taktisk flyging der flyhøyden varierte fra 1m over sjø

til 2300m over Trolltindene. På hjemturen ble de beskytt fra bakken, men heldigvis uten å bli truffet. Landing Åndalsnes klokken 17:35 med rapport til staben på Voss.

Den tyske flyaktiviteten i området var nå stor. I et hederlig forsøk på å bidra i selve kamphandlingene tar F-342 av fra Eidsøra den 15. april om kvelden for å forsøke å engasjere tyske fly i luftkamp. Diesen fører flyet, og Magnus Thorbjørn Lie er flyets skytter. Planen er å starte angrep med overhøyde, men unormale værforhold gjorde at de ikke nådde høyere enn 2400 meter. Det viste seg å være alt for lavt, og turen ble avbrutt etter ca tre kvarter. Imidlertid ble dette håpløse angrepsforsøket avklarende. Det var på tide å vurdere flygruppens videre skjebne. Tyskernes moderne fly og våpensystemer var de norske overlegne, og flyavdelingen hadde ingen bomber og kun bensin til to dagers

operasjoner. Gamle melkespann var riktig nok blitt fylt med dynamitt de hadde sikret seg fra en av gruvene i Romsdalen. Magnus hadde tilrettelagt finurlige tenn-mekanismer. Målet var tyske fly på Lademoen. Men det kom alltid noe i veien.

Flystyrken på Eidsøra den 17. april besto nå av fire fly: to britiske Walrus, en erobret tysk Arado, og F-342.

Lie, Kjos og Diesen argumenterte alle sterkt for å dra over til Storbritannia i håp om å kunne skaffe bedre flyutstyr som de kunne komme tilbake og bekjempe tyskerne med. I lys av den håpløse situasjonen de nå befant seg i, var også de britiske flygerne enige i en slik strategi. I tillegg ville det tyske Arado flyet være av stor interesse for britene. Distriktskommandoens sjef Kommandør Gottwaldt innså at situasjonen lokalt var håpløs og lot seg overbevise.

Magnus Thorbjørn Lie og Viggo Jean Hansen fløy like over midnatt den 17. april først F-342 til Aunøy og hentet Finn Strand Kjos og mineekspert Henry W. Olsen. Disse skulle begge være med videre.

Til Shetland og videre til Skottland

Overføringspersonellet blir fordelt på de fire flyene. Løytnant Kaare Kjos tar av 03:30 den 17. april med Aradoen med sin bror Finn og den britiske løytnant Bush som passasjerer. Klokken 03:45 tok de øvrige tre flyene av.

Det ene av Walrus flyet ble ført av den britiske løytnanten Bateman med Magnus Thorbjørn Lie som navigatør, og flymekaniker Korslund som passasjer. F-342 ble ført av løytnant Diesen med Olsen og Jean Hansen som passasjerer. Startfasen var ansett som den farligste. Faren for å møte tyske krigsfly var da stor. Imidlertid skulle det vise seg at det var den siste delen av turen som skulle bli den farligste.

Aradoen lander som planlagt på Scapa Flow på Orkenøyene to og en halv time etter avgang. Da de øvrige tre flyene nærmet seg øygruppen to timer senere lå F-342 litt etter i formasjonen. Tre Gloster Gladiator jagerfly som patruljerte området mistok MF 11en for å være et tysk fly i ferd med å angripe de to Walrus flyene. tatorene åpnet ild mot F-342. Løytnant Diesen stupte imidlertid rask ned og landet på sjøen, noe som reddet livet til alle tre om bord. F-342 var allikevel blitt truffet av 37 prosjektiler. Stag var skadet og duken gjennomhullet. Det var et under at ingen ble skadet. Gjøtt om de engelske jagerflygerne fikk kjeft av sine Walrus kollegaer i baren samme kveld!

F-342 ble beordret videre til Kirkwall samme dag med Jean Hansen som fører, Lie som navigatør og Olsen som passasjer. Dagen etter går turen videre til sjøflyhavna Helensburgh ved Glasgow.

Her var allerede en del nordmenn på plass, blant annet Magnus Thorbjørn Lie's gamle venn fra tidligere vernepliktsøvelser i Horten, løytnant Bjarne Jæger Nilsen. Bjarne hadde ankom-

www.laserwood.no

KVALITET TIL GUNSTIGE PRISER

- Crester
- Plaketter
- Utmerkelser
- Premier
- Gaver
- Medaljer

Lasergraving Heraldik-støp Tre-Metall Akryl-Glass

Også små antall

Laserwood
20 år • 1986-2006

Eik ind.område • 3036 Drammen
salg@laserwood.no • Tlf.: 32 88 12 00
<http://www.laserwood.no>

met Lerwick på Shetland med sin MF 11, F-310, så tidlig som 12. april etter direkte ordre fra konteradmiral Tank-Nilsen. Gjensynsgleden var stor!

Arbeidshesten F-342 hadde nå gjort sitt. Flyet ble overført til Dumbarton, en prøvestasjon for Sunderland sjøfly. Her endte det sine dager som delefly for sin to brødre F-310 og F-346.

Det gikk ikke stort bedre med det tyske Arado flyet som skapte stor beundring blant britene da det landet i Sullom Voe med Løytnant Kaare Strand Kjos bak spaken. Dette var det første eksemplaret av denne flytypen de fikk overta helt inntakt takket være besluttsom handling fra Kjos og Lie. De hadde allerede identifisert moder-skipet til å være det tyske slagskipet "Admiral Hipper" som hadde entret Trondheim havn 9. april. Flyet var nå bedre klassifisert som Arado 196 A-2 med serienummer 0044.

Den 23. april lettet flyet fra Sullom Voe med Commander C.W. Byas fra Fleet Air Arm bak spaken. Flyet skulle overføres til Helensburgh for videre besiktigelse. Dårlig vær tvang Byas til å lande på elva Eden ved Leuchars flyplass. Da været klarnet opp tre dager senere, gikk ferden videre til Helensburgh. Byas feilberegnet her høyden under landing og flyet totalhavarete og sank. Byas overlevde. Flyet ble senere hevet og gjort gjenstand for grundige undersøkelser.

Fra og med 5. mai og fram til 2. juni 1940 disponerte løytnant Magnus Thorbjørn Lie som flyger F-346 på flere lokale transportoppdrag med Storlie som navigatør. Turene gikk til Peterhead, Aberdeen, Stonehaven og Sullom Voe.

Tilbake til krigshandlinger i Nord Norge

Starten på juni måned ble starten på

nytenking. I Nord Norge holdt våre styrker fortsatt stand mot tyskerne. Britene hadde ingen moderne fly og utstyr de kunne avgi til nordmennene. Flere av de norske marineflygerne hadde derfor dratt tilbake for å ta del i kampene videre, blant annet løytnant Bjarne Jæger Nilsen og kvartermester Grønli Johansen. Etter sigende var de nå på Skattøra.

Løytnantene Diesen, Kjos og Lie diskuterte saken. Det var på tide å dra til bake. Det ville imidlertid ikke være lett. Med MF 11 ville flytiden til Tromsø være over ni timer. Langt over flyets rekkevidde. Men Magnus visste råd. Med basis i sin sivilingeniørkompetanse kunne han foreslå et sinnrikt system av sammenkoblede bensinkanner og en håndpumpe i bakre cockpit i hver av MF 11 flyene. Med litt flaks skulle det gå bra. Planen ble godtatt av kommandør Cornelliussen, og F-310 og F-346 fikk hver sine ekstra

Saab Aerotech is a leading supplier of integrated support solutions. Formed at the start of 2006, Saab Aerotech consolidates the broad range of aftermarket support capabilities within the Saab Group into a single business unit with overall responsibility for support and service.

With capability and competence spanning the defence, civil security and commercial sectors, Saab Aerotech provides a broad range of services and products for cost effective life-cycle support of customer equipment, systems and platforms – wherever high standards of function and reliability are demanded.

SAAB AEROTECH
www.saabgroup.com

Saab Norsk Flytjeneste AS · Tlf: +47 908 44 671 · e-mail: admin@nft.no

SAAB AEROTECH IS A BUSINESS UNIT WITHIN THE SAAB GROUP. SAAB IS ONE OF THE WORLD'S LEADING HIGH-TECHNOLOGY COMPANIES, WITH ITS MAIN OPERATIONS IN DEFENCE, AVIATION AND SPACE.

SAAB

BRITISK GLOUSTER GLADIATOR JAGERFLY

450 liter bensin fordelt på kannene etter anvisning fra løytnant Lie.

I den tro at krigsaktiviteten i Narvik-Tromsø området var lavest sent på kvelden, ble avgang fra Sullom Voe derfor foretatt om kvelden klokken 19:15 den 4. juni 1940.

F-310 ble ført av fenrik Finn Strand Kjos med løytnant Jean Hansen som navigatør, og F-346 ble ført av løytnant Diesen med løytnant Lie som navigatør. F-346 ledet tofly formasjonen. Kursen ble satt mot Skomvær fyr, og åtte og en halv time etter avgang kunne de skimte fyret rett forut. Det ble ropt og skreket i begge flyene. De hadde prestert det umulige!

Begge flyene ble mottatt av gjengen på Skattøra med overraskelse og takknemlighet. Men stemningen var ikke så oppløftende. Det gikk rykter om at de allierte styrkene ville trekke seg ut, og da var de norske styrkene forlagt. Løytnant Magnus T. Lie fikk disponere F-344 sammen med fenrik H. Bjørneby på sine første krigsoperasjoner i Nord Norge. Første tur den 7. juni gikk til Lavangen hvor de hentet general Fleischer og transporterte ham til Tromsø. Generalen virket skuffet, trist og oppgitt.

General Fleischer omtaler selv denne turen i sin bok "Efterlatte papirer":
"Den 7. juni fikk jeg pr. telefon beskjed om at et fly ville hente meg til en kon-

feranse i Tromsø. Det sto meg ikke klart at dette var ordren om avreise, idet det ikke blev sagt noget om at jeg skulle ta med en adjutant. Jeg reiste derfor alene, men tok for sikkerhets skyld med meg de mer personlige papirer. Ved ankomsten til Tromsø fikk jeg vite at jeg skulle reise fra landet med "Fridjof Nansen", som antagelig skulle gå samme aften".

Fire flyoppdrag til ble gjennomført av Magnus samme dag. Nå sammen med sin gode venn løytnant Bjarne Jæger Nilsen. Farlige turer all den tid verken tyskere eller briter var kjent med den norske flytypen MF 11. Dette

resulterte ofte i at begge parter skjøt mot flyet.

Løytnant Magnus Thorbjørn Lie gjennomførte sine to siste flyturer i krig som norsk vernepliktig marineoffiser sammen med sin kollega og venn løytnant Bjarne Jæger Nilsen den 8. juni 1940. Turer til Svolvær, Risøyhamn, Hillesøy og Tromsø. Triste og vemodige turer for å kunngjøre norsk kapitulasjon.

Magnus forlot Skattøra 11. juni 1940.

Magnus - etter krigen

Etter kapitulasjonen bodde Magnus og Oddbjørg ved Vinstra. Magnus hadde lagt flygingen bak seg, og ville nå trygge familien. Riktignok døde lille Thorbjørn like etter fødselen, men sønnen Hans Magnus så dagens lys i 1944, så det var på tide å satse på noe nytt. I 1945 overtok familien gården Fredrikkefryd på Levangerneset. Familien økte i denne tiden. En sønn til, Arne Kristian, ble født i 1946.

Forsvaret ville imidlertid ikke gi helt slipp på Magnus Thorbjørn Lie. I 1951 fikk han tilbud om overføring til USA for våpenteknisk videreutdanning og spesialutdanning i sprengning. Magnus kunne ikke la en slik sjanse gå fra seg. Barna var små, så Oddbjørg fant det best at hun og barna ble igjen på gården inntil Magnus hadde fullført utdannelsen året etter.

SKATTØRA MAI 1940. HE 115 F58 FORAN UFERDIGE HANGARER. FLYET BLE JUNI 1940 FØYET TIL STORBRITANNIA. FOTO: F. SANDRING.

Gården ble deretter forpaktet bort, og familien etablerte seg på Lista. Magnus tjenestegjorde her som førstelærer ved Flyvåpenets Våpentekniske skole fram til 1956. Dette året tiltrådte Magnus Thorbjørn Lie som våpenoffiser ved Værenes flystasjonen, en stilling han innehadde frem til sin død lille juleaften 1965. Hans urne er satt ned i Tilfredshet Gravlund i Trondheim. Magnus er hedret med Deltakermedaljen.

Forfatterens sluttkommentarer

Leseren kan bare ane den enorme frustrasjonen det måtte være for løytnant Lie og hans kollegaer å komme inn i en så mangelfull forsvarsorganisasjon i en krisetid. Det å bli flyttet rundt fra sted til sted uten evne eller mulighet til kraftsamling, samtidig som de opplevde en grov voldtekt av Norge som nasjon. Allikevel må vi beundre de vernepliktige marineflygernes pragmatiske evne til å utnytte det lille de hadde på best mulig måte, samt evne til å vise pågangsmot, lojalitet og kreativitet. Mange av disse positive egenskapene kan sikkert

tilskrives det faktum at disse offiserene var blant de under 10 prosent selektivt utvalgte av en større søkermasse. Mange av disse var derfor ressurspersoner som kom fra hjem med sterk fokus på et bredt kulturelt interessefelt og på teoretisk kunnskap som et prioritert verktøy. Dette gjelder i høy grad Magnus Thorbjørn Lie.

Magnus Lies far, Hans, etterlot seg over 25000 fotografiske plater med protokoller, et enestående kildemateriale til kunnskap om livet i Gudbrandsdalen i slutten av 1800 tallet og begynnelsen av neste århundre. Denne samlingen befinner seg nå på Maihaugen.

Magnus Lies bror, Hallvard, ble en kjent professor i litteraturhistorie ved Universitetet i Oslo.

Magnus Lies eldste sønn, Hans Magnus Lie, utdannet seg som jagerflyger i Luftforsvaret og dimmiterte i 2003 med obersts grad. Hans yngste sønn har utnyttet sine kunstneriske ferdigheter og etablert eget design firma.

Brødrene Kjos som vi begge blir kjent med i artikkelen omkom i løpet av krigens gang. Kaare Strand Kjos den 18. mars 1941 i forbindelse med en flyulykke i Patricia Bay ved Vancouver i Canada under opplæring med en Northrop N-3BP. Hans bror Finn 3 måneder senere, den 20. juni 1941, også i forbindelse med en flyulykke med en Northrop N-3PB. Denne ulykken skjedde i Toronto, Canada.

Kilder:

- Hans Magnus og Arne Kristian Lie. Flyger loggbøker Magnus Thorbjørn Lie.
- Personlige notater Magnus Thorbjørn Lie.
- Rullebladdata Magnus Thorbjørn Lie.
- Fridtjof Sandring, Tromsø.
- Fredrik Meyer: "Hærens og Marinens flyvåpen 1912 - 45".
- Bjørn Hafsten, Tom Arheim "Marinens Flygevåpen 1912 - 44".
- Vera Henriksen: Luftforsvarets historie" Bind 1 og 2.
- General Fleischer: "Efterlatte papirer 1947".
- Flyger loggbok og foto Bjarne Jæger Nilsen.
- Generalmajor Torkel Hovland.

Vi gratulerer Ubåtvåpenet med 100 år i tjeneste.

ELECTRONICON AS
 INNOVATING ELECTRONICS

ELECTRONICON AS
40 ÅR
 1969-2009

Tlf: +47) 55 30 76 60
 web: www.electronicon.no

NVKBS SEMINAR

20 ÅRS JUBILEUM OG ÅRSMØTE

2008 VEL OVERSTÅTT

Nettverk for kvinnelig befal (NvKB) gjennomførte 28. – 29. januar 2009 et seminar på Krigsskolen, Linderud i forbindelse med sitt årsmøte og 20-års jubileum. Tema for seminaret var "Ledelse i ulike situasjoner". Seminaret var preget av gode foredragsholdere og debatter samt stort engasjement fra de ca 100 fremmøtte.

For å belyse temaet "Ledelse i ulike situasjoner" holdt innledningsvis sjef Krigsskolen Linderud, oberst Odin Johannessen, et foredrag om hvordan Krigsskolens kadetter forberedes til fremtidige lederutfordringer. Odin poengterte viktigheten av en grundig opplæring som må dekke det brede spennet i dagens militære operasjoner, der rasjonale er å bruke makt og drepe når nødvendig. Som bakteppe fortalte han om dagens utfordringer med ulike konflikter som krever ulike løsninger, og der en må forholde seg til store kulturforskjeller, noe som krever at offiseren har kompetanse på mange ulike nivåer, som eksempelvis sosiologi, statsvitenskap, jus, språk, kulturforståelse, taktikk og direkte anvendelse

av våpenmakt. Han poengterte her viktigheten av å ha fokus på hva det vil si å være militær leder i dag, hva det vil si å måtte drepe, hva det vil si å måtte se at underordnede dør på grunn av egne ordre, og om man klarer å føle ansvarsglede ved å være en militær leder ...

Neste foreleser var oberstløytnant Jørn Erik Berntsen, nå sjef Garnisonen i Sør-Varanger (GSV), og tidligere sjef for den norske stabiliseringsstyrken (PRT) i Meymaneh. Jørn Erik fortalte om sine erfaringer fra sin tid som sjef PRT'en og når krisen rammet da han mistet en av sine menn da kjøretøyet vedkommende satt i traff en mine. Han beskrev viktigheten av å kjenne godt til sine lagførere som hadde oppdrag på stedet der ulykken skjedde og at det var viktig å være godt drillet i sine ting. Når ulykken hadde skjedd, så var det viktig å ta sorgprosessen på alvor ved å gi hverandre lov til å sørge i tillegg til å ivareta en verdig, respektfull og seremoniell håndtering av den døde. Samtidig var det viktig å bli i området og fortsatt ha fokus

AV LEDER NVKB, KOMMANDØRKAPTEIN
PATRICIA FLAKSTAD

på å løse oppdraget. En kunne ikke stikke av ...

Erfaringer han spesielt hadde dratt med seg var at det under krisen var viktigheten av at han som sjef fikk være sjef og kunne overlate alle administrative oppgaver til sin stab da han som sjef måtte ta tunge avgjørelser, beholde roen, vise følelser samtidig som han fokuserte på å fortsette å løse sitt oppdrag. Det kom også frem at det i en slik situasjon hadde vært særdeles viktig å være lojal til kommandolinjene, både nedover og oppover. Kort fortalt kan en si at det var viktig med fokus på å løse oppdraget samtidig som en etter beste evne tok vare på eget personell. Både gode dialoger og relasjoner til hverandre under og etter oppdrag ble poengtert, og at det var viktig å returnere til Norge etter endt oppdrag som "vinnere". Jørn Erik

kunne imidlertid fortelle at han kvelden etter ankomst Norge satt på Bardufoss sammen med sin familie og følte at det definitivt ikke var der han skulle vært da.

Han tydeliggjorde et behov for en egne debriefinger i etterkant av slike operasjoner, og at det er et behov for spesiell oppfølging av militært personell som har vært spesielt utsatt.

Siste foreleser innen seminarets tema var avdelingsleder Janita Skogeng ved Helse Sunnmøres kvinneklinikk. Kvinneklinikken har et budsjett på 80 mill kroner og ca 160 ansatte fordelt på sykepleiere, jordmødre, barnepleiere og gynekologer. Det fødes her årlig ca. 1.800 barn og det blir utført ca 1.500 operative inngrep i tillegg til at de behandler ca 15.000 polikliniske pasienter. Janita skisserte flere ledelsesutfordringer blant annet med profesjonsskamper, der det er stort fokus på sterk eierstyring, økonomi og rammer, der interessenter skaper en politisk arena som er krevende mhp beslutninger, og der personalkonflikter står i kø mens ledelsen ikke fokuserer på å erverve kunnskap om konflikthåndtering. Hun måtte i tillegg erkjenne at etter å ha hørt innledende foredrag så fant hun mange likhetstrekk mellom det å være militær leder og det å være leder ved et stort helseforetak da det også i helseforetaket handler om liv eller

død hver dag, og det handler om å ta vare på sitt personell og la sjef være sjef.

Etter foredragene fulgte en times engasjerende paneldebatt med foredragsholderne.

Dagen ble avsluttet med et coaching – foredrag med firmatet "Alliance Coaching" og deretter en times styrketrening i sal med Anna Kronberg fra "VG helg".

NvKB årsmøte fulgte deretter med ca. 100 deltakere før dagen ble avsluttet med en meget hyggelig festmiddag.

Fredag ble innledet med at hovedtillitsvalgt i Tillitsmannsordningen (TMO), grenader Steffen Rogstad, informerte om "Soldatak-sjonen 2008 - 2009 Dreamteam". I perioden oktober 2008 til mai 2009 skal hver lokalavdeling avsette en dag til gjennomføring av et arrangement med blant annet arbeidsgrupper som fokuserer på temaet. For øvrig poengterte Steffen at dagens spørsmål er ikke hvorfor det skal være kvinner i Forsvaret, men hvordan ...

Han mente forøvrig at verneplikt for kvinner som middel til å øke kvinneandelen i Forsvaret har fått altfor liten fokus ...

Neste mann ut var sjef Sjøforsvarets skoler, flaggkommandør Bernt Grimstvedt

som belyste erfaringer vedrørende uttesting av fremgangsmåter for seleksjon av kvinner i Sjøforsvaret. Han benyttet anledningen til å drøfte disse erfaringer med NvKBs medlemsmasse for å få gode råd for den videre fremgang vedrørende selekteringen.

Fredagen ble deretter avsluttet ved at prosjektleder Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), Svein Tore Kristiansen, gjennomførte en "workshop" med tema: "Hvordan rekruttere og beholde kvinner i Forsvaret". Innledningsvis informerte han om oppdraget som de har fått fra Forsvarsdepartementet og som er en direkte oppfølging av Stortingsmelding 36 (2006-2007) Økt rekruttering av kvinner i Forsvaret. Hittil har de utgitt en fagrapport der hovedfunnene peker på manglende lederforankring, en kultur som ikke virker inkluderende på kvinner samt manglende operasjonalisering og rapportering på mangfold i linja.

Det konkluderes med behovet for at Forsvaret må endre sin arbeidsform dersom man skal realisere ambisjonene om økt kvinneandel. I den forbindelse påpeker rapporten spesielt behovet for at det strategiske nivået i større grad må jobbe strategisk og proaktivt dersom man skal få til en økt kvinneandel i Forsvaret.

TALE NvKBS ÅRSMIDDAG 29.01.2009

PATRICIA FLAKSTAD, KOMMANDØRKAPTEIN, LEDER NvKB

Admiral, kjære gjester og æresmedlemmer, og ikke minst kjære kolleger og medlemmer av NvKB!

Hjertelig velkommen til NvKBs arrangement og 20 års jubileum. Dette er stort! Gratulerer med dagen alle sammen! Tenk at det er 20 år siden NvKB ble stiftet!

Det er svært gledelig at det er cirka 100 deltakere, og det er svært gledelig at vi i år har fått en stor økning av kvinnelige deltakere i alderssjiktet sersjant – fenrik. Man har en tendens til å tro at slik det er i dag har det alltid vært og vil alltid være. Sånn er det ikke. Alt er i endring, og ofte må det stor innsats til for å få til endringer. Jeg vil i den sammenheng dra noen historiske linjer ...

Det er over 60 år siden de første militære stillingene i det norske Forsvar ble åpnet for kvinner. Året var 1938, og både under den annen verdenskrig og i det første etterkrigsåret kunne kvinner til en viss grad gjøre militær tjeneste.

I 1946 satte Stortinget imidlertid en stopper for det, - de besluttet at all militær opplæring av kvinner skulle opphøre. Heretter kunne kvinner bare tjenestegjøre i sivile stillinger.

I 1949 slo Forsvarskommisjonen fast at det var nødvendig å utnytte kvinners arbeidskraft også i den militære delen av Forsvaret, men anbefalingen ble også denne gangen stoppet av Stortinget. Den videre utviklingen gikk dermed trått.

Fra 1953 ble det opprettet stillinger som kvinneinspektører i Forsvarsgrenene. De skulle vurdere spørsmål rundt mobiliseringsdisponering av kvinner, samt fremme forslag om organisering av en kvinnetjeneste. I 1957 ble det presisert at "kvinner kan tjenestegjøre ved mobilisering og i krig på frivillig basis og da i uniform og med militær status."

Først i 1977 gikk Stortinget med på å gi kvinner adgang til militære stillinger og funksjoner. Kvinner fikk da anledning til å

utdanne seg på flere av Forsvarets skoler, og det medførte at de kunne gis fast tilsetning i militære stillinger.

Stortinget satte dog noen begrensninger: All tjeneste skulle være frivillig, kvinner skulle ikke bekle direkte stridende stillinger, og kvinner skulle ikke gis mulighet til å gjennomgå regulær førstegangstjeneste.

Begrensningene resulterte i at kvinner ikke alltid oppnådde den varierte tjenesten som krevdes til ulike stillinger, noe som førte til at kvinnene fikk mindre tjenesteerfaring enn menn, og stilte med det også dårligere i konkurransen om opprykk og avansement.

I en innstilling fra 1982 ble det påpekt at personell i Forsvaret gav uttrykk for at kvinner var mindre egnet som ledere, og til å føre kommando enn menn. Det ble fastslått at: "Forsvaret som organisasjon er uvant med kvinner som militære ledere,

og det må også sies at en var lite forberedt så vel materielt som mentalt på at kvinner ville komme ut som befal og ledere." ... "I konkurranse om lederfunksjoner kan det føles sterkere for menn å bli tapere i konkurransen med kvinner enn menn."

I desember 1983 åpnet Stortinget adgang for kvinner til å avtjene førstegangstjeneste på frivillig basis, og i 1984 vedtok Stortinget å innføre full yrkesmessig likestilling mellom kvinner og menn i Forsvaret.

Likevel, i 1986 sier imidlertid ekspedisjons-sjef i FD, Sverre Skletnes, under en høring i Stortinget: "... Så lenge Forsvaret ikke ser seg i stand til å ta i mot kvinner til utdanning og tjeneste på enkelte tjenesteområder, og må fortsette med å avvise kvinner fordi de er kvinner, er reell yrkesmessig likestilling i Forsvaret ikke oppnådd."

Slik beskrives situasjonen for kvinner i Forsvaret i tiden før Nettverk for Kvinnelig Befal møttes for første gang den 21. september 1989.

I NvKBs første møtereferatet står det: "Vi er en ung yrkesgruppe som er en minoritet i vår organisasjon. Hva kan vi gjøre med det? Vi kan blant annet snu vår svakhet til vår styrke. Vi kan dele erfaringer, søke råd, diskutere ulike temaer, utvide vår faglige kompetanse i et rikt og utviklende miljø. Vi er ikke alle like, det er heller ikke målet, men vi skal gi av våre erfaringer for å styrke VÅR yrkesgruppe i VÅR hverdag."

Jeg vil her få benytte anledningen til å takke initiativtakerne til etablering av NvKB; Solveig Eikeland som da jobbet i Hærstaben og daværende Kvinneinspektør.

Jeg vil videre takke det første styret som bestod av Bente Rydland fra Sjøforsvaret, Grethe Erichsen, nå Stensland fra Hæren og Åsne Fineid fra Luftforsvaret og kvinneinspektør i Heimeværet Margaret Nordby som ble valgt til leder.

Deretter vil jeg få rette en stor takk til alle kvinner som har bidratt til å holde NvKB virksom og levende i 20 år! Og det er mange av dem her i dag!!!

Som jeg sa innledningsvis, så er virkeligheten alltid i endring. Vi er alle aktører i et helhetsbilde om man vil eller ikke. Man får ingenting gratis, alt koster og alt har sin pris.

I denne sammenheng vil jeg også rette en stor takk til NvKBs første æresmedlem oberstløytnant Elisabeth Sveri som vet hva

det har kostet av innsats for å forbedre kvinners rettigheter i Forsvaret. Hun har gjennom 60 år vært et stort forbilde og foregangskvinne for kvinner i Forsvaret. For denne innsatsen har hun fått mange utmerkelser, deriblant Forsvarsmedaljen med laurbærgren og hun er også utnevnt til Ridder av 1. Klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden. Elisabeth Sveri hadde dessverre ikke anledning til å være tilstede i dag.

Så kan man spørre seg; Hvor modne er dagens politikere til å videreføre arbeidet med like rettigheter for kvinner og menn i Forsvaret? Hvordan er Forsvaret forberedt for flere kvinner, og hvorfor skal vi fortsatt ha Nettverk for Kvinnelig Befal?

Vedrørende modenhet til dagens politikere så har de nøye påpekt at kvinneandelen i Forsvaret må opp. I 2008 sa Stortingets politikere ja til kvinnelig sesjon, men nei til innføring av kvinnelig verneplikt. Man kan her registrere at ungdomspartiene var for forslaget om kvinnelig verneplikt. Men når de eldre på Stortinget sa nei så ble det ingen kvinnelig verneplikt ... Dette mener jeg viser at det her trengs et lite generasjonsskifte ... Personlig tror jeg at verneplikt for kvinner er veien å gå så lenge verneplikten består, både fordi kvinner får like rettigheter som menn til å forsvare landet, like rettigheter til utdanning og fordi et optimalt Forsvar trenger de beste, uavhengig av kjønn. Dette skaper en bredere legitimitet av Forsvaret i det norske samfunnet.

Når det gjelder Forsvaret, hvordan er så de forberedt for flere kvinner?

Den største utfordringen er uten tvil dagens lave kvinneandel som fører til en ubalansert kjønnkultur. Det sier seg selv at når Forsvaret består av 7-8% kvinner og 92-93% menn så blir kulturen dominert av menn.

Det er dessverre fortsatt miljøer i Forsvaret der machokulturen regjerer, der kvinner ikke er ønsket fordi de er kvinner og miljøer der kvinner får beskjed om å være dobbelt så god for å hevde seg like mye som menn. Slike holdninger er ikke dagens Forsvar verdig!

Både politisk og militær ledelse er da også opptatt av tiltak som forbedrer kulturen og det er nulltoleranse for alvorlig trakkasering. Imidlertid kan det se ut til at ikke alle gode tanker vedrørende holdninger er forankret på alle nivåer og i alle avdelinger i Forsvaret. Forsvarets ledelse er bevisst denne utfordring og har derfor fullt fokus på det videre arbeidet.

Holdninger er nemlig et sjefsansvar på alle nivåer. Det er ikke et kvinneansvar! Sjefene skal gå foran som rollemodeller. En rollemodell er ikke bare en av samme kjønn som har lyktes med en karriere. En rollemodell er også en sjef, uansett kjønn - som ser sine medarbeidere!

Det hjelper ikke med festtaler på departements- og forsvarsstabsnivå om hvor viktige kvinnene er for å ha et godt Forsvar hvis det ikke oppleves slik på lavere nivå. Jentene ønsker ikke spesialbehandling. De ønsker bare å bli behandlet som det individet de er, og med de kvaliteter og egenskaper de har som menneske.

Hvorfor skal vi så etter 20 år fortsatt ha Nettverk for Kvinnelig Befal?

Først å fremst for å gi militære kvinner mulighet til å treffe likesinnede og utveksle erfaringer, og gjennom dette fellesskapet være til inspirasjon for hverandre. På denne måten bidrar vi til å gjøre Forsvaret til en attraktiv arbeidsplass slik at flere kvinner velger å satse på Forsvaret som arbeidsplass.

I tillegg skal NvKBs bidra til å øke kunnskapen om Forsvarets rolle i samfunnet og Norges forsvar- og sikkerhetspolitikk, samt å bidra til å bevisstgjøre kvinner om viktigheten av deres deltakelse i operasjoner i utlandet!

Dette viser at innholdet fra første NvKB referat fortsatt er aktuelt!

Hva er så viktig for NvKB i 2009?

Foruten å bli stadig mer synlig, så har vi som mål om å nå ut til enda flere yngre kvinner, og motivere dem til å delta på nettverkets arrangementer. Det er viktig at sjefer ser verdien av at kvinner i ulike aldre, på ulike gradnivå og i ulike forsvarsgrener kommer sammen til samlinger med faglig påfyll og sosialt samvær, og det er viktig at sjefer oppmuntrer kvinner til å delta. NvKB skal ikke være en erstatning for et daglig kollegialt miljø på arbeidsplassen, men et supplement!

Forsvaret trenger og ønsker flere kvinner. Forsvaret er en naturlig og god arbeidsplass både for kvinner og menn, med mange spennende og utfordrende arbeidsplasser, som gir et hav av muligheter og utfordringer som ikke finnes andre steder. Vi skal huske på å være stolte av yrket vårt, vi skal huske på å være stolte av oss selv og den jobben vi gjør, og vi skal huske å være stolte av hverandre!

MINNEORD OVER
MARINEINGENIØR, ORLOGSKAPTEIN OG LEKTOR

BÅRD OLAV HERADSTVEIT

Pensjonert høyskolelektor Bård Olav Heradstveit gikk bort 18. februar 2009, 77 år gammel. Han sovnet fredelig inn i sitt hjem, i Langvika Tjøme, etter en lengre sykdomsperiode.

Bård Olav Heradstveit virket i 30 år ved Sjøkrigsskolen. Han underviste først og fremst de kommende marineingeniørene på maskinlinjen innen skipskonstruksjon, maskindeler og motorlære.

Heradstveit gikk Sjøkrigsskolens maskinlinje i Oslo fra 1951 til 1955, bemerket seg tidlig og ble tildelt Kongens ur på sitt kull. Deretter tjenestegjorde Heradstveit som maskinoffiser på flere marinefartøy deriblant KNM Garm og KNM Haakon VII. Fra 1959 til 1963 tok Heradstveit høyere utdanning ved Royal Naval College, Greenwich i England, og ble Naval Constructor.

Da han kom tilbake til Norge, ble han straks engasjert som bl. a byggeleder for ferdigstillingen av Storm-klasse kanonbåtene. Han ledet konstruksjonsarbeidet og byggingen ved Bergen Mekaniske Verksted, Laksevåg. Han var

også sterkt involvert i den pågående realisering av Flåteplanen av 1960.

Heradstveit startet som timelærer på Sjøkrigsskolen, mens han tjenestegjorde i SFK. Han tiltrådte som lærer ved Sjøkrigsskolen sommeren 1968, og kom i fast stilling som lektor ved Sjøkrigsskolen fra 1972. Heradstveit var spesielt utdannet innen konstruksjon av marinefartøyer og maskindeler. Hans innsikt og engasjement innen området førte til at Sjøkrigsskolen i 1973 fikk landets andre slepetank med bølgegenerator for prøving av skipsmodeller. Heradstveit sto for all konstruksjon og ledet byggingen av anlegget som ble plassert i skolens maskinlaboratorium. Etter at den var etablert, ble flere av Sjøforsvarets forslag til fartøyer laget i liten skala og prøvet ut i slepetanken. Resultatene ga ofte Sjøforsvarets Forsyningskommando svar på hvorvidt det tegnede fartøy var egnet eller ikke. Modifikasjoner av fartøyene kunne også prøves ut. Som laboratoriestyrer fikk han også gjennomført mange forsøk innen sjokkprøving av komponenter og løsninger for sikker innfestning av disse. Under lektor Heradstveits kyndige instruksjon fikk

kadettene, særlig på maskinlinjen og på de operative marinelinjene, god innsikt innen marinefartøyers egenskaper. Maskinkadettene fikk også del i forbrenningsmotorenes hemmeligheter gjennom de mange laboratorieforsøkene og demonstrasjonene han holdt. Hans interesse for "wing in ground effect" farkoster må også nevnes i denne sammenheng. Hele 5 utviklingsversjoner ble prøvet i forskjellige skalaer og konfigurasjoner. Den siste, MK V- en 6 m lang farkost, løftet seg stabilt og sikkert opp i kjørestilling i juni 1998 da den ble kjørt på byfjorden i Bergen av en av maskinlaboratoriets vernepliktige assistenter.

Bård Olav Heradstveit var en lærer med ualminnelige gode evner som pedagog. Han kunne fremstille teoretisk vanskelige emner innen maskineri- og skipstekniske fag på en meget god og lettfattelig måte. Samtidig greide han å formidle for kadettene de praktiske sidene slik at forståelse og innsikt i de tekniske problemstillingene sank inn. Som han til stadighet formante oss kommende marineingeniører, "remember - in construction - optimism doesn't pay". Dette og ikke minst forståelsen for at konstruksjon av et marinefartøy er "the art of compromises" har vært god ballast for de unge marineingeniørene i deres videre tjeneste.

Marineingeniørkorpset har satt stor pris på Bård Olav Heradstveits virke i Sjøforsvaret. Med sin faglige tyngde, engasjement, mildhet og vennlighet representerte han et godt forbilde for sine kadetter og kolleger – en gentleman i ordets rette betydning. Marineingeniørgruppen i Sjømilitære Samfund utnevnte derfor Heradstveit som æresgjest på marineingeniørens årlige Harlan seminar i 1986.

Vi lyser fred over
Bård Olav Heradstveits minne.

På vegne av Marineingeniørgruppen,
OK Magnus Mjelde Kluck og høyskolelektor Gisle Strand, Sjøkrigsskolen.

MINNEORD OVER

CHRISTEN FEYER PUNTERVOLD

Et vel respektert medlem av SMS og sentral person i det maritime miljø i Norge har gått bort. Christen Feyer Puntervold døde 2 februar, kort tid før han ville ha fylt 78 år.

Født inn i en skipperslekt i Kristiansand var det ikke unaturlig at han valgte et virke preget av sjøen og det som hører sjøen til.

Christen startet sin tjeneste i Marinen i 1951 og via utdanning på Sjøkrigsskolen hadde han en rekke tjenestestillinger, inntil han i 1965 gikk over i sivil virksomhet og til Norges Rederiforbund.

Han arbeidet i Rederiforbundet i 27 år, frem til han ble pensjonist i 1996. Det var først og fremst i forbundets Beredskapssekretariat han hadde sitt virke. Hans store kontaktnett innen Forsvaret kom til sin fulle rett og han bidro i stor grad til å styrke forbindelsen mellom rederinæringen og Forsvaret.

Gjennom sitt arbeid i Rederiforbundet holdt han tett kontakt med Sjø-

forsvaret. Han tjenestegjorde som Vernepliktig kommandørkaptein på en rekke militære øvelser både nasjonalt og i NATO regi, med ansvar for det sjømilitære samarbeid med skipsfarten.

Under Gulf – krigen i 1990 – 91 var Christens spesialkompetanse og internasjonale nettverk høyt verdsatt ikke

minst hos våre nære allierte Storbritannia og USA.

Christen var opptatt av det sosiale felleskap og han var i mange år en drivende kraft i Norsk Anchorite klubb. Han var æresmedlem i klubben.

I Vernepliktige Sjøoffiserers Forening, som er Nordens eldste reserveoffiserforening, var han formann gjennom to viktige perioder. I hans formannstid ble blant annet samarbeidsorganet Sjømilitært Forum med deltakelse av 10 organisasjoner etablert. Vernepliktige Sjøoffiserers Forening har hedret Christen med æresmedlemskap for hans mangeårige innsats.

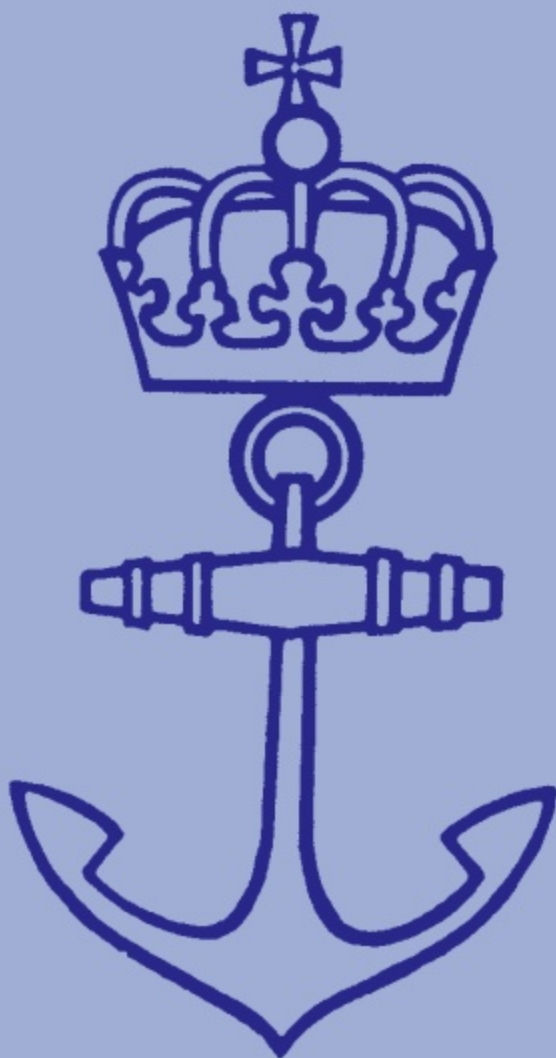
I tillegg til å være en dyktig fagmann, administrator og inspirerende leder, var Christen også en vennlig person, med omtanke for sine omgivelser. Vi vil savne hans "bløde" sørlandsk, lune humor og flegma.

En sjøens mann har lagt ned sitt virke og våre tanker går til hans hustru Sigrid, barn og barnebarn.

Jon Erling Tenvik
Vernepliktige Sjøoffiserers Forening

Arild Wegener
Norges Rederiforbund
Beredskapssekretariatet

Leverandører t

NH 90 ØSTNES

Leverandør av forsvarets fremtidige maritime helikopter.
Tlf. 24 14 58 00 - Fax 24 14 58 01

equipnor as
– Riktig utstyr

Tlf: 55 50 78 00 Fax: 55 50 78 10
www.equipnor.no

Vi har avtale med FORSVARET

på TEMPEST RUGGED Datautstyr

BEDRIFTSSYSTEMER AS
Nettverk • Datakommunikasjon

Brynsengv. 2, Oslo, Boks 184 Økern, 0510 Oslo
Telefon: 23 40 03 10 • Fax: 22 71 33 30

JANUS
www.janus.no

"Leverandør av satellittkommunikasjon samt VHF- og HF radiosystemer til Forsvaret."

Radio Holland Norway

LMG Marin leverer skipstekniske tjenester for Sjøforsvaret innen konseptstudier, spesifikasjoner, sjødyktighetsdokumentasjon og inspeksjon.

Kontaktadresse:
office@lmgmarin.no
www.lmgmarin.no

Tlf. 55 59 40 00
Fax. 55 59 40 01

Leverandør av radioteknologi og tjenester til alle forsvarsgrener

ROHDE & SCHWARZ

Rohde & Schwarz Norge AS
Tlf. 23 38 66 00 • Faks 23 38 66 01
www.rohde-schwarz.no

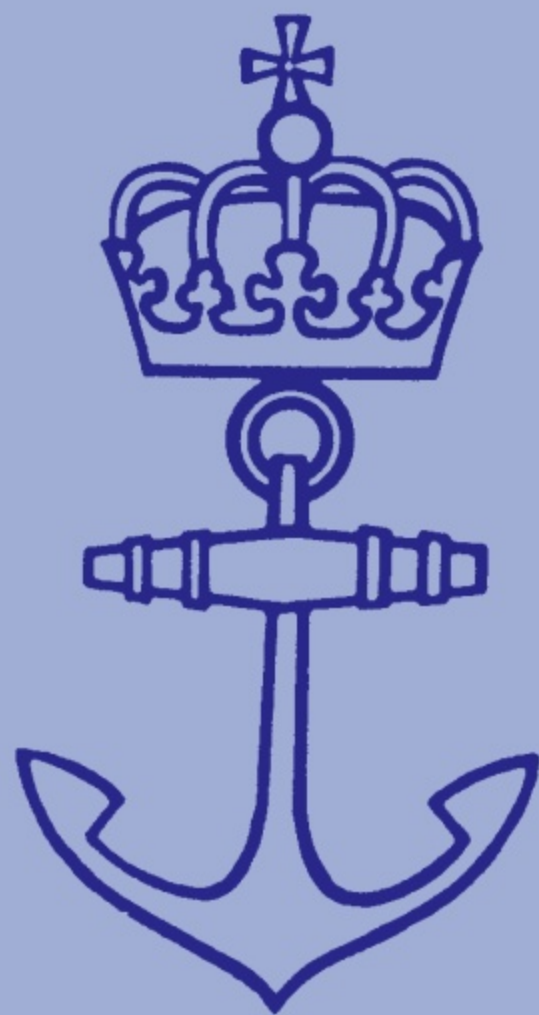
Vestfold Ships & Industriservice a.s

MOTORDELER OG FILTER
MARITIME- OG INDUSTRIVARER
UTSTYR/REKV. TIL RENROM
KLEPPER KAJAKK
EMBALLASJE FOR FARLIG GODS

Kilengt 19, 3117 Tønsberg,
Tel. 33318888 - Fax 33318889, Post@vestships.no
www.vestships.no - www.feltvogner.no

Achilles Certifisert

til Sjøforsvaret

EK, termiske/optroniske systemer,
periskop, radar, prof. antenner, elektroisk
sikkerhet, kommunikasjon, logistikk,
installasjon + integrasjon.

TINEX NO

Tlf 67 80 84 90
mail@tinex.no

SCANDINAVIAN
BUNKERING AS

Telefon: 33 30 15 00 (24 hrs)
Email: scanb@scanb.no

Leverandør av
ubåtbatterier til
Sjøforsvaret siden 1923

EXIDE
TECHNOLOGIES

TOOLS **astrup**

Leirvikflaten 3, 5179 GODVIK
TLF 55 50 61 00 - FAX 55 50 61 90

LEVERANDØR TIL SJØFORSVARET AV:
VERKTØY - VERKSTEDSMATERIELL
VERNEUTSTYR - METALLER

BESØK VÅR INDUSTRIBUTIKK
I GODVIK

 **TRONRUD
ENGINEERING AS**

www.tronrud.no

Rask design, prototyping og
serieproduksjon av mekaniske og
elektroniske systemer.

Vi gjør ideen til virkelighet

COMROD

50 års erfaring i utvikling
og produksjon av marine- og
militære antenner.

GRIEG

GRIEG LOGISTICS

NCC

FORVENT LITT MER

KONGSBERG

KONGSBERG

- a leading supplier of advanced defence systems

- Penguin anti-ship missile and Naval Strike Missile (NSM) for sea- and land targets
- Tactical communication-, C4I- and homeland security systems
- SL-AMRAAM, NASAMS and HAWK XXI air defence systems
- Underwater warfare technologies and systems
- Integrated command, control and planning systems for surface ships and submarines
- Air and ground surveillance, ISTAR and mission planning systems
- PROTECTOR – Remote Weapon Station (RWS)
- Simulation and training systems

www.kongsberg.com

Kongsberg Defence & Aerospace AS
P.O. Box 1003
NO-3601 Kongsberg
Norway

Phone: + 47 32 28 82 00 - Fax: +47 32 28 86 20
E-mail: office.kda@kongsberg.com